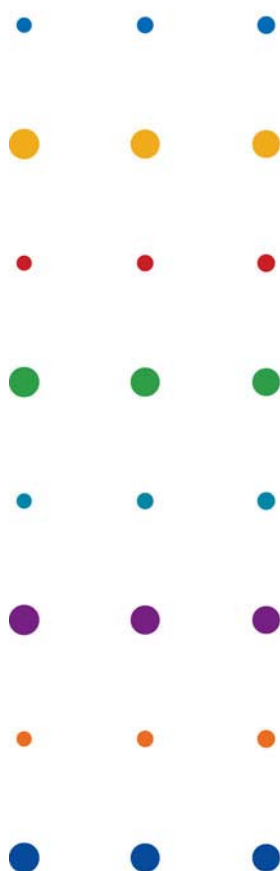

Ecologische toetsing Herinrichting Molengoot Waterschap Velt en Vecht / gemeente Hardenberg

maart 2011
Definitief

Ecologische toetsing Herinrichting Molengoot Waterschap Velt en Vecht / gemeente Hardenberg

dossier : BA1197-100-100
registratienummer : GO-GR20110049
versie : definitief

maart 2011
Definitief

INHOUD**BLAD**

1	AANLEIDING; HET VECHTPARK VAN PLAN NAAR UITVOERING	2
1.1	Werkzaamheden	3
2	NATUURWETGEVING	4
2.1	Algemeen	4
2.2	(Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur	4
2.3	Natuurbeschermingswet	5
2.4	Flora- en faunawet	5
3	GEBIEDSOMSCHRIJVING	8
3.1	Terreinbeschrijving	8
3.2	Wezenlijke kenmerken en waarden (P)EHS	9
3.3	Voorkomende (beschermde) soorten	10
4	EFFECTBESCHRIJVING EN EFFECTANALAYSE	15
4.1	Verstorende factoren	15
4.2	Effectanalyse	17
5	AANBEVELINGEN EN CONCLUSIES	27
5.1	EHS	27
5.2	Flora- en faunawet	27
6	BRONNEN	29
7	COLOFON	30

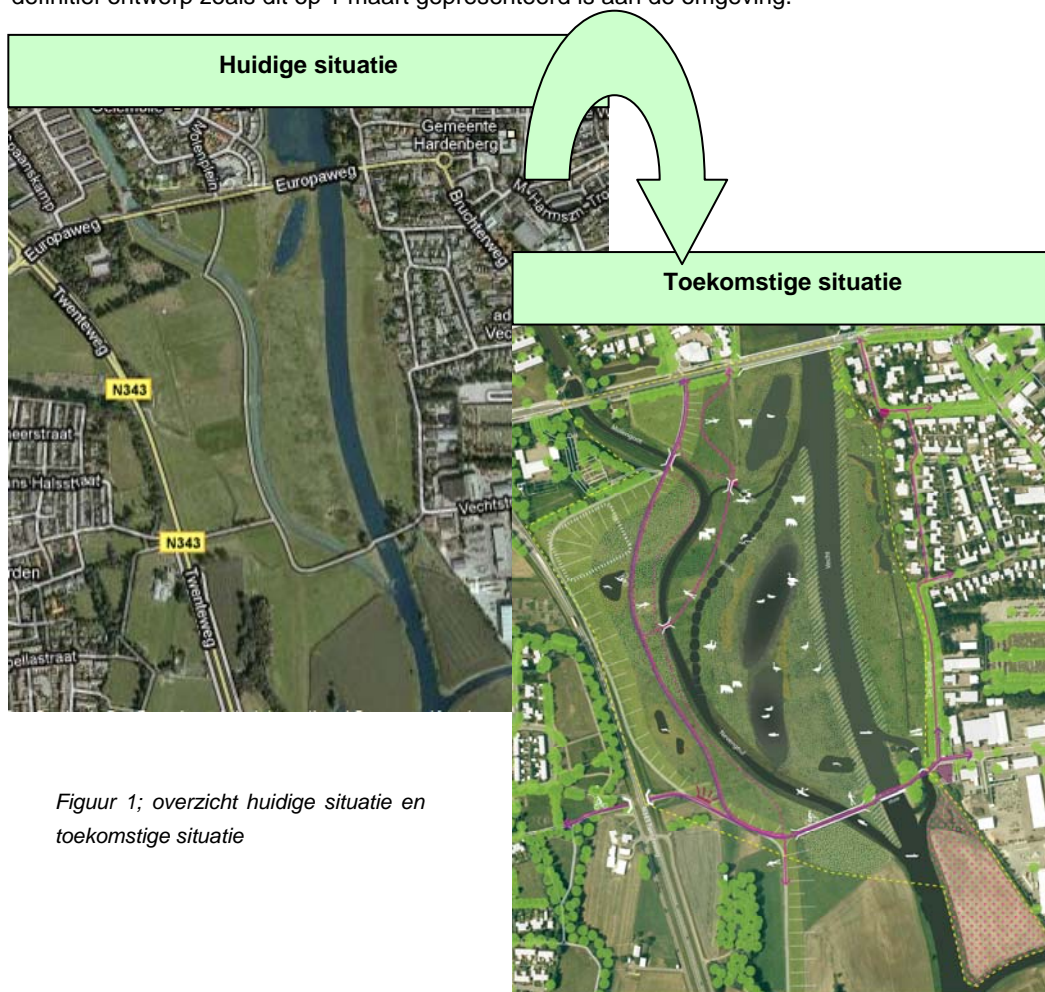
BIJLAGEN

1	Gedragcode Flora- en faunawet voor waterschappen

1 AANLEIDING; HET VECHTPARK VAN PLAN NAAR UITVOERING

De Overijsselse Vecht heeft de structuur van het landschap en de omliggende steden en dorpen in sterke mate bepaald. Dit maakt dat gemeente Hardenberg en de Vecht onmiskenbaar met elkaar zijn verbonden. Het Waterschap Velt en Vecht en de gemeente Hardenberg willen deze verbondenheid vanuit het verleden versterken en het karakter van de Vecht in het landschap behouden door het te ontwikkelen Vechtpark. Het te ontwikkelen Vechtpark biedt ruimte voor wateropgaven zoals waterberging, en kansen voor recreatie, toerisme, natuur, kunst en cultuur in de kern van gemeente Hardenberg.

De afgelopen jaren is in het Overijsselse Vechtdal veel aandacht geweest voor het maken van (beleids)plannen in het kader van onder andere Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en Waterbeleid 21e eeuw (WB21). Voor de Overijsselse Vecht zijn deze (en andere) ambities vastgelegd in de Vechtvisie en het bijbehorende masterplan. Nu is de tijd aangebroken om de plannen rond het Vechtpark om te zetten in concrete projecten. Het project herinrichting Molengoot is hiervan één van de voorbeelden. Bij de herinrichting van het gebied rond de Molengoot zullen de hoofdlijnen uit de Structuurvisie worden omgezet naar een concrete ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij zal op basis van een Definitief Ontwerp een bestek worden opgesteld. De planning is dat de herinrichting eind 2011 gereed zal zijn. In figuur 1 staat de huidige situatie weergegeven en wordt een doorkijk gegeven naar de toekomstige situatie op basis van het definitief ontwerp zoals dit op 1 maart gepresenteerd is aan de omgeving.

Figuur 1; overzicht huidige situatie en toekomstige situatie

Na de herinrichting

De loop van de Molengoot blijft grotendeels gelijk. Verder wordt er een nieuwe nevengeul van de Vecht gerealiseerd die mede geschikt zal zijn als vispassage. De huidige vispassage ter hoogte van de bestaande stuw zal vervangen worden door een sluis waar vaartuigen de stuw kunnen passeren. Naast de nieuw aan te leggen nevengeul wordt ook een aantal nieuwe waterpartijen en poelen gecreëerd. Het dijklichaam zal naar het westen verplaatst worden zodat er een vergroting van het winterbed van de Vecht gerealiseerd wordt. Het bestaande fietspad, gelegen op het huidige dijklichaam zal hiermee komen te vervallen en er wordt een nieuw fietspad gerealiseerd iets meer ten westen van de huidige locatie. De graslanden aan de oostzijde van de Vecht blijven in gebruik als graslanden. De graslanden aan de westzijde van het plangebied worden omgevormd naar natuur.

1.1 Werkzaamheden

Om de herinrichting van de Molengoot mogelijk te maken moet een groot aantal werkzaamheden worden uitgevoerd. Hieronder wordt een overzicht gegeven van het type werkzaamheden dat uitgevoerd gaat worden.

- algemene grondwerkzaamheden en graafwerkzaamheden;
- dempen van bestaande watergangen;
- verplaatsen van het bestaande dijklichaam;
- graven van nieuwe waterpartijen en poelen;
- graven van nevengeul;
- aanleggen van nieuw dijklichaam;
- algemene grondwerkzaamheden;
- verwijderen bestaande vispassage;
- aanleggen nieuwe vispassage;
- verwijderen van bestaande verhardingen en infrastructuur;
- aanleggen nieuwe infrastructuur;
- aanpassingen bestaande stuw.

Op basis van de uit te voeren werkzaamheden en de uiteindelijke herinrichting en functie van het toekomstige gebied wordt in hoofdstuk 4 aangegeven welke verstorende factoren van toepassing kunnen zijn. Op basis van de in hoofdstuk 4 opgenomen verstorende factoren wordt daarna een effectenanalyse uitgevoerd. In deze effectenanalyse wordt het recreatieve gebruik op de Vecht zelf niet meegenomen.

2 NATUURWETGEVING

In dit hoofdstuk wordt bepaald welke natuurwetgeving relevant is voor dit project en die wordt meegenomen in deze toetsing. Hierbij wordt rekening gehouden met de toetsing aan de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur.

2.1 Algemeen

Voor de toetsing van de effecten dient met verschillende wetten en beleidslijnen rekening gehouden te worden. De inrichting van het plangebied kan effecten hebben op door natuurwetgeving beschermde planten en dieren en hun biotopen. In dit kader dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- Provinciale uitwerking van het compensatiebeginsel: worden er waarden aangetast binnen de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur en/of biotopen van rode Lijstsoorten.
- Natuurbeschermingswet 1998: zijn er mogelijk significante gevolgen voor de natuurwaarden die in de wet aangewezen zijn?
- Flora- en faunawet: worden de verbodsbepalingen voor beschermde soorten overtreden?

In dit hoofdstuk worden de bovenstaande categorieën van wetgeving nader beschreven en is aangegeven op welke wijze moet worden getoetst.

2.2 (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur

De EHS bestaat uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. Deze zijn aangevuld met robuuste verbindingen, die van meer Europees schaalniveau zijn. Bestemmingswijzigingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant (duidelijk onmiskenbaar) aantasten zijn niet toegestaan. De ecologische toets moet inzicht geven of de voorgenomen activiteiten een effect hebben op de kwaliteiten. Is dat het geval dan zal gezocht moeten worden naar alternatieven die geen schade toebrengen aan de EHS. Dat kan een andere locatie zijn of een andere uitvoering van het plan. De provincie toetst het plan hierop. Mogelijk wordt om compensatie van de (niet te vermijden effecten) gevraagd.

Figuur 2; overzicht van de Ecologische Hoofdstructuur in het plangebied en de directe omgeving

In figuur 2 worden de (P)EHS-gebieden in het plangebied en de omgeving weergegeven. Het plangebied maakt voor een deel onderdeel uit van de (P)EHS, waarbij het gaat om de Vecht, de Molengoot en enkele waterpartijen die begrensd zijn onder de (P)EHS.

Hiermee is toetsing aan de (P)EHS voor de herinrichting van de Molengoot van toepassing. Deze toetsing zal in deze rapportage verder worden uitgewerkt.

2.3 Natuurbeschermingswet

De bescherming van gebieden is geregeld via de natuurbeschermingswet. Voor activiteiten in of nabij een natuurgebied is een vergunning nodig die door de provincie of de minister van ELI wordt afgegeven. Het afwegingskader van de Vogel- en Habitatrichtlijn is in de Natuurbeschermingswet opgenomen.

Natura 2000 (Vogel en Habitatrichtlijn)

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden van zowel de Vogelrichtlijn als de Habitatrichtlijn op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. De Vogel- en Habitatrichtlijn hebben betrekking op de instandhouding van alle natuurlijke in het wild levende vogelsoorten en instandhouding van natuurlijke habitats en wilde flora en fauna op het grondgebied van de Europese Unie. Op grond van beide richtlijnen moeten de lidstaten alle nodige maatregelen nemen om voor de bedoelde soorten een voldoende variatie en omvang van leefgebieden te garanderen (gebieds- en soortbescherming). De lidstaten moeten gebieden aanwijzen voor de instandhouding van waardevolle soorten en gebieden als speciale beschermingszones (SBZ). In deze gebieden mogen nog steeds economische activiteiten plaatsvinden. Deze activiteiten mogen echter geen effect hebben op de kwaliteit van een SBZ en/of storende factoren met zich meebrengen voor de soorten waarvoor de SBZ is aangewezen. Indien er strijdigheid met dit artikel van de Habitatrichtlijn optreedt, vindt er een afweging plaats. In de afweging wordt gekeken of er dwingende redenen zijn van groot openbaar belang, of er een alternatieve locatie is en zo niet of de natuur elders gecompenseerd kan worden. Op grond daarvan wordt besloten of de activiteit wel of niet door kan gaan. Binnen een straal van drie kilometer rond het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Op basis van de werkzaamheden en de ruime afstand tot beschermde gebieden worden er geen effecten verwacht op natuurgebieden beschermd onder de Natuurbeschermingswet 1998.

Hiermee is verdere toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 voor de activiteiten en ontwikkelingen in dit plangebied niet van toepassing.

2.4 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten en dieren in Nederland. De wet gaat uit van het *nee, tenzij- beginsel*. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Voor initiatiefnemers die activiteiten of plannen willen uitvoeren, zijn met name de 'zorgplicht' en de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet relevant.

De *zorgplicht* houdt in dat er bij de uitvoering rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van planten en dieren en dat schade zoveel mogelijk voorkomen moet worden. De zorgplicht geldt altijd voor alle individuen van in Nederland voorkomende planten en dieren, ongeacht of de soort beschermd is en of er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Voor de in de wet opgenomen beschermde soorten gelden de volgende *verbodsbepalingen*:

- Art. 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Art. 9: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Art. 10: Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten;
- Art. 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Art. 12: Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

In een aantal gevallen is het mogelijk vrijstelling of ontheffing te verkrijgen voor het overtreden van de verbodsbepalingen uit artikel 8 tot en met 12. Dit is afhankelijk van het niveau van de bescherming van de aanwezige beschermde soorten en van het type handeling. De beschermde soorten zijn te verdelen in een aantal categorieën elk met een verschillend beschermingsniveau. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de toetsingscriteria voor het verlenen van ontheffingen van beschermde soorten.

In het plangebied komen beschermde soorten voor die verstoord kunnen worden door de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen en de daaraan gekoppelde activiteiten. Daarom zal er in deze rapportage een toetsing worden uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet.

Tabel 1: Toetsingscriteria voor het verlenen van ontheffingen van beschermde soorten

Categorie soorten	Toetsingscriteria voor het verlenen van ontheffingen
Tabel 1: Algemene beschermde soorten	Algehele vrijstelling van toepassing in het geval van bepaalde vormen van bestendig beheer en onderhoud en bestendig gebruik of van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.
Tabel 2: Overige beschermde soorten	Vrijstelling met gedragscode of ontheffing met lichte toets - De activiteit mag er niet voor zorgen dat er afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van (de betreffende populatie van) de soort; - De activiteit moet een redelijk doel dienen.
Tabel 3: Strikt beschermde soorten	Ontheffing met uitgebreide toets - Er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn; - De activiteit mag er niet voor zorgen dat er afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - Er moet sprake zijn van een in of bij de wet genoemd belang: dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; de bescherming van flora en fauna en de openbare veiligheid
Vogels	De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt (nesten, hollen en dergelijke) inclusief de functionele omgeving (kwantiteit, kwaliteit, bereikbaar en dergelijke) om het broeden succesvol te doen zijn én slechts gedurende de periode dat er gebroed wordt. Er zijn hierop twee uitzonderingen: - Nesten van bosuil, steenuil, kerkuil, groene specht, zwarte specht en grote bonte specht zijn, indien ze nog in functie zijn, jaarrond beschermd onder artikel 11. De lijst is limitatief, nesten van bijvoorbeeld gierzwaluwen vallen alleen tijdens de broedperiode onder het beschermingsregime van artikel 11. Het vervangen, repareren of in de directe omgeving verplaatsen van een kast voor één van bovengenoemde soorten wordt niet gezien als een overtreding van artikel 11 zolang er maar nestgelegenheid beschikbaar blijft; - Nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten en van ransuil zijn jaarrond beschermd. Deze soorten zijn niet in staat een geheel eigen nest te bouwen en maken daarom gebruik van oude kraaiennesten of nesten waar zij eerder gebroed hebben. Ook hier geldt dat er voldoende nestgelegenheid aanwezig moet blijven en dat niet elk kraaiennest in een territorium gespaard behoeft te worden bij een ingreep.

3 GEBIEDSOMSCHRIJVING

Hieronder omschrijven wij het plangebied en de directe omgeving. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de informatie die is opgedaan tijdens een veldbezoek. Bij de gebiedsomschrijving wordt ook aangegeven welke beschermde soorten verwacht worden, gebaseerd op veldbezoek, habitatvereisten en inventarisatiegegevens.

3.1 Terreinbeschrijving

Het plangebied is gelegen in de gemeente Hardenberg, provincie Overijssel. Het plangebied is circa 30 hectare groot en bestaat uit een deel van het stroomgebied van de Vecht, de aangrenzende oeverlanden en het winterbed van de Vecht. Figuur 3 is een luchtfoto met de begrenzingen van het plangebied.

Figuur 3; begrenzing van het plangebied

Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Europaweg, die de N343, via een brug over de Vecht, verbindt met het centrum van Hardenberg. Aan de westzijde wordt het plangebied deels begrensd door de N343, waarna de grens in zuidoostelijk richting afbuigt in de richting van de bestaande stuw. Het oostelijke deel van het plangebied wordt begrensd door de bestaande bebouwing. Voor de zuidzijde van het plangebied ligt de grens net ten zuiden van de bestaande stuw in de Vecht. Aan de oostzijde van de stuw bevindt zich een vispassage.

De Vecht loopt aan de oostzijde van het plangebied in zuidelijke richting. Vanuit noordwestelijke richting komt de Molengoot het plangebied binnen en stroomt aan de zuidzijde van het plangebied uit in de Vecht. Aan de oostzijde van de Vecht zijn enkele graslanden gelegen die gebruikt worden om kleinvee te weiden. Tussen de Vecht en de Molengoot zijn extensieve graslanden gelegen met algemene grassoorten en veelal voedselrijke soorten zoals pluimzegge, pinksterbloem, kale jonker en pitrus. Aan de noordzijde is tevens een kleine waterplas gelegen waar ten tijde van het veldbezoek enkele watervogels zaten te rusten. Op de graslanden tussen de Vecht en de Molengoot stonden ten tijde van het veldbezoek enkele paarden te grazen. De westzijde van de Molengoot wordt mede begrensd door een bestaande dijk met een fiets- en wandelpad. Aan de Westzijde van de dijk zijn nog enkele graslanden gelegen waarin tevens enkele paarden en schapen worden geweid.

Het plangebied wordt op dit moment voornamelijk gebruikt om te recreëren en vee te weiden. Daarnaast maakt het Natuuractiviteitencentrum de Koppel gebruik van het plangebied voor educatieve activiteiten.

3.2 Wezenlijke kenmerken en waarden (P)EHS

In het gebied Noordoost-Overijssel wordt gestreefd naar versterking en ontwikkeling van een samenhangend stelsel van bos- en natuurgebieden, vergroten van het natuurlijke karakter van het riviersysteem van Vecht en Regge en versterken van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in vooral de oude cultuurlandschappen (Natuurbeheerplan 2010 Provincie Overijssel.). De belangrijkste doelen voor natuur en landschap in het totale Vecht- en Reggegebied zijn:

De belangrijkste doelen voor natuur en landschap in het totale Vecht-Reggegebied zijn:

- Het ontwikkelen van een halfnatuurlijke laaglandrivier; daarbij horen natuurlijker rivierprofielen, nevengeulen, erosie en sedimentatie, overstroming en zandafzetting in de uiterwaarden en rivierduinvorming. Referentiebeelden zijn te vinden in het riviersysteem van de Hase, de Lippe en Ems (Duitsland) en voor een deel in het systeem van de Allier (Frankrijk).
- Ontwikkelen van riviergebonden grazige vegetaties of anders gezegd het weer in ere herstellen van de “koeweiden en marsen” in afwisseling met kruidenrijke (overstromings)graslanden. Op de meest droge delen wordt gestreefd naar rivierduin - graslanden en andere droge graslanden.
- Vergroten van de variatie en structuur in de rivierdalen door ontwikkelen van struwelen, herstellen oude meanders, ontwikkelen van (hardhout) oobos en aanleg van poelen voor amfibieën.
- Het ontwikkelen van natte aan grondwater gebonden schrale graslandvegetaties en andere natte graslanden zoals dotterbloem/kievitsbloemgraslanden in afwisseling met rietland en moeras.
- Enkele gebieden bij Vecht en Regge liggen in de kwelzone van de stuwwallen (o.a. Regge-uiterwaarden bij Lemele, Besthmener hooilanden, Vlierwaterleiding). Hier zijn kansrijke situaties voor dergelijke natte graslanden en kwelmoerassen.
- Behoud en versterken van weidevogelreservaten.
- Een grote, samenhangende natuur- en boskern centraal in het gebied gestalte geven, waarvan een nader aan te geven deel op enige termijn (na de eerste planperiode van 6 jaar) tot een grootschalig natuurgebied kan worden ontwikkeld.
- De samenhang tussen de bestaande natuur/bosgebieden versterken door natuurontwikkeling in vooral het winterbed.
- De natuurlijke waarden van de (multifunctionele) bossen vergroten via geïntegreerd bosbeheer, en ontwikkelen van hard- en zachthout oobossen op plaatsen waar dat rivierkundig mogelijk is. Deze componenten van het ecosysteem terugbrengen, biedt kansen aan vestiging van de bever. Deze soort van moerassen en riviersystemen is gelet op het succes in de Hase zeer kansrijk voor het centrale deel van de Vecht oostelijk van Ommen.

3.3 Voorkomende (beschermde) soorten

Om te bepalen welke beschermde soorten voor komen of kunnen komen in het plangebied is gebruik gemaakt van beschikbare inventarisatiegegevens, ondermeer vanuit het Natuuractiviteitencentrum de Koppel, en algemene verspreidingsatlassen. De inventarisatiegegevens vanuit het Natuuractiviteitencentrum dateren van 2004 – 2010. Daarnaast wordt op basis van habitatvereisten gekeken welke soorten verder nog voor kunnen komen in het plangebied en de directe omgeving. Hieronder wordt per soortgroep een toelichting gegeven op het voorkomen van beschermde soorten in het plangebied en de directe omgeving.

Flora

Uit de beschikbare inventarisatiegegevens komt naar voren dat er verschillende florasoorten aanwezig zijn in het plangebied. Door het Natuuractiviteitencentrum de Koppel zijn er in de periode van 2004 – 2010 meerdere inventarisaties uitgevoerd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de soorten die tijdens deze inventarisaties zijn waargenomen. Uit deze inventarisatie komt naar voren dat de samenstelling van de soorten kenmerkend is voor relatief natte graslanden met een variatie in voedselrijkdom. Het betreffen voornamelijk algemene soorten zoals kale jonker, veelbloemige veldbies en gevlekte dovenetel. Daarnaast komt lange ereprijs voor in het plangebied. Dit is een tabel 2 florasoort die tevens opgenomen is op de rode lijst voor planten. Er komen geen andere tabel 2 of tabel 3 soorten voor in het plangebied en deze worden op basis van het aanwezige habitat ook niet direct verwacht

Tabel 2: overzicht waargenomen flora in het plangebied Molengoot

akkerhoornbloem	grote ratelaar	fijn schapengras	moerasspirea
beekpunge	haafonteinkruid	geoord helmkruid	pinksterbloem
bermooeivaarsbek	kale jonker	geflekte dovenetel	pluimzegge
blauw gildkruid	klein tasjeskruid	geveugeld helmkruid	poelruit
blauwe waterereprijs	klein vogelpotje	gewone margriet	ruw walstro
bosbies	kleine Leeuwentand	gewone rolklaver	scherpe zegge
brem	kleine watereppe	gewone veldsla	tormentil
drijvend fonteinkruid	knoopkruid	gewone vogelmelk	veelbloemige veldbies
echte Koekoeksbloem	lange ereprijs (tabel 2)	glad walstro	viltganzerik
egelboterbloem	liggend walstro	glanzig fonteinkruid	waterscheerling

Vogels

In het plangebied komen verschillende soorten vogels voor. Het gaat hierbij om algemene soorten zoals de blauwe reiger en de knobbelzwaan. Maar er zijn ook minder algemene soorten waargenomen zoals de visarend en de roodborsttapuit. Het plangebied is voor watergebonden soorten een geschikte locatie om te foerageren en te rusten. De poelen die aanwezig zijn in het plangebied spelen hierbij een belangrijke rol. Deze locaties worden door de watervogels gebruikt om te rusten en te foerageren. Daarnaast vormt de oevervegetatie geschikt broedhabitat voor vogels. De graslanden maken het gebied ook geschikt voor weidevogels en soorten van het openveld, zoals gierzwaluwen. De aangrenzende tuinen en bossages maken dat het plangebied ook voor zangvogels geschikt habitat vormt. Een zeer divers gebied waar veel verschillende vogels gebruik van maken en kunnen maken. Een overzicht van de waargenomen vogels door het Natuuractiviteitencentrum de Koppel en overige soorten die voor kunnen komen en zijn waargenomen (*dhr J. Poffers; ongepubliceerd*) is opgenomen in onderstaande tabel. Daarnaast geeft

figuur 4 een compilatie van de aangetroffen broedvogels in het plangebied en de directe omgeving (*bron: Johan Poffers; ongepubliceerd*).

Tabel 3: overzicht waargenomen (*broed)vogelsoorten in het plangebied Molengoot

*aalscholver	huiszwaluw	*ooievaar	waterpieper
Bergeend	ijsvogel	*patrijs	watersnip
blauwe reiger	*Indische gans	*putter	waterspreeuw
Boerenzwaluw	kauw	*roek	*wilde eend
*brilduiker	kerkuil	roodborsttapuit	wilde zwaan
Buizerd	*kievit	*scholekster	*wintertaling
*dodaars	kleine karekiet	smient	witgat
*fazant	kleine bonte specht	spreeuw	witte kwikstaart
*fuut	kleine plevier	staartmees	zilvermeeuw
Gaai	kneu	stadsduif	zwarte kraai
Geelgors	*knobbelzwaan	stormmeeuw	zwarte roodstaart
*grasmus	kokmeeuw	sijs	zwarte stern
Gierzwaluw	krakeend	tafeleend	zwarte zwaan
*grote gele kwikstaart	kramsvogel	tapuit	
grote lijster	kraanvogel	*torenavalk	
grote zaagbek	*kuiifeend	tureluur	
grote zilverreiger	*meerkoet	veldleeuwerik	
Grutto	*nijlgans	visarend	
Holenduif	nonnetje	visdief	
*houtduif	oeverloper	*waterhoen	

Zoogdieren

In het plangebied zijn enkel algemene landgebonden zoogdieren waargenomen zoals de haas, het konijn, de vos en de mol. Uit de waarneming gedaan door het Natuuractiviteitencentrum de Koppel komt niet naar voren dat er tabel 2 en/of tabel 3 soorten voorkomen in het plangebied. Echter voor een aantal soorten biedt het plangebied wel geschikt habitat. Het gaat om enkele vleermuissoorten zoals de watervleermuis, meervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. Deze soorten zijn allen zwaar beschermd op basis van de flora- en faunawet. Op basis van het beschikbare habitat kan het niet op voorhand worden uitgesloten dat deze soorten gebruik maken van het plangebied.

Over de zwaar beschermde vleermuissoorten die gebruik kunnen maken van het plangebied zijn geen aanvullende gegevens beschikbaar. Uit de huidige inrichting van het gebied komt naar voren dat er enkel aan de oostzijde ter hoogte van de N343 hoogopstaand lijnvormige elementen aanwezig zijn in het plangebied die in potentie geschikt zijn als vliegroute. De begroeiing en bebouwing aan de rand van het plangebied kunnen ook in potentie dienen als vlieg- en foerageerroute voor vleermuisen. De Molengoot en de Vecht kunnen mogelijk dienen als vlieg- en foerageerroute voor vleermuissoorten zoals de meervleermuis en de watervleermuis. Er zijn geen geschikte locaties waargenomen in het plangebied voor vaste verblijfplaatsen van vleermuisen.

Figuur 4; Compilatie van aangetroffen broedvogels (bron; Johan Poffers ongepubliceerd)

Tabel 4: overzicht van waargenomen en verwachte zoogdieren in het plangebied Molengoot

mol	laatvlieger (tabel 3)
haas	gewone dwergvleermuis (tabel 3)
konijn	ruige dwergvleermuis (tabel 3)
vos	watervleermuis (tabel 3)
veldmuis	meervleermuis (tabel 3)
egel	gewone grootoorvleermuis (tabel 3)
wezel	dwergspitsmuis

Vissen

De Molengoot en de Vecht bieden geschikt habitat voor algemene vissoorten zoals de snoek en brasem. Daarnaast komen ook minder algemene soorten zoals de rivierdonderpad en de kleine modderkruiper voor in het plangebied. De rivierdonderpad is ondermeer waargenomen nabij de stuw aan de zuidzijde van het plangebied. In de watergangen ten westen van de Molengoot zijn meerdere kleine modderkruipers waargenomen. Er zijn geen zwaar beschermde soorten, tabel 3, waargenomen in het plangebied. Naast de vissoorten is ook de rivierkreeft (tabel 2) waargenomen in het plangebied en deze is ook in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 5: overzicht van waargenomen en verwachte vissoorten in het plangebied Molengoot

snoek
brasem
kleine modderkruiper (tabel 2)
rivierdonderpad (tabel 2)
rivierkreeft (tabel 2)

Vlinders en libellen

Het plangebied biedt zeker geschikt habitat voor verschillende soorten vlinders en libellen. Uit de gegevens van het Natuuractiviteitencentrum de Koppel blijkt de aanwezigheid van enkele algemene soorten zoals het oranjetipje, de eikenpage en waterjuffer. Daarnaast is de beekrombout net buiten het plangebied waargenomen maar de aanwezigheid in het plangebied zelf kan niet worden uitgesloten. De aanwezigheid van overige middel - zwaarder beschermde soorten wordt op basis van de habitatvereisten en de verspreidingsgegevens van de vlinderstichting (www.vlinderstichting.nl) niet direct verwacht in het plangebied.

Tabel 6: overzicht van waargenomen en verwachte vlinder- en libellensoorten in het plangebied Molengoot

oranjetipje
eikenpage
beekrombout
kleine vuurvliinder
waterjuffer

Reptielen en amfibieën

Het plangebied biedt voor reptielen en amfibieën geschikt habitat door het gevarieerde aanbod aan nat en droog habitat. Algemene soorten zoals de bruine kikker, groene kikker en middelste groene kikker zijn waargenomen in het plangebied. Maar ook minder algemene soorten zoals de Poelkikker (tabel 2) zijn in het plangebied waargenomen. Ook de middel - zwaar beschermde de alpenwatersalamander (tabel 2) zou gezien het geschikte habitat voor kunnen komen in het plangebied en de directe omgeving. Zwaar beschermde reptielensoorten en amfibieënsoorten (tabel 3) worden op basis van de verspreidingsgegevens van Ravon (www.ravon.nl) en de habitatvereisten niet verwacht in het plangebied.

Tabel 7: overzicht van waargenomen en verwachte amfibieën- en reptielensoorten in het plangebied Molengoot

bruine kikker
middelste groene kikker
groene kikker
gewone pad
alpenwatersalamander (tabel 2)
poelkikker (tabel 2)

Overige soorten

Overige (beschermd) soorten worden op basis van de habitatvereisten niet verwacht in het plangebied of de directe omgeving.

4 EFFECTBESCHRIJVING EN EFFECTANALYSE

In dit hoofdstuk gaan we in op de verwachte effecten van de herinrichting van de Molengoot op de aanwezige natuurwaarden in het plangebied en de directe omgeving. Op basis van de verwachte versturende factoren en bijbehorende effecten wordt per soortgroep een effectenanalyse uitgevoerd. Daarnaast zal op basis van de versturende factoren bepaald worden of er effecten zijn op de wezenlijke kenmerken van de (P)EHS. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de mogelijke effecten tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en effecten naar aanleiding van de beoogde herinrichting.

4.1 Versturende factoren

Op basis van de uit te voeren werkzaamheden en de uiteindelijke inrichting van het gebied kan een aantal versturende factoren worden bepaald die kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en/of kenmerkende waarden van de (P)EHS. Hieronder wordt een korte toelichting gegeven op deze versturende factoren.

– Oppervlakteverlies

Verlies van oppervlak van het leefgebied van planten en diersoorten kan er toe leiden dat er minder individuen van soorten zich kunnen handhaven in een bepaald gebied wat op termijn kan leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van een soort. Indien het leefgebied van een enkel individu afneemt als gevolg van oppervlakteverlies kan dit leiden tot een afname van de overlevingskansen van dit individu als gevolg van afname van voortplantings- en/of foerageerhabitat. Het effect van oppervlakteverlies is mede afhankelijk van de aanwezigheid van alternatief leefgebied en de mogelijkheden om dit alternatief leefgebied te ontsluiten.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zal er voor vele soorten tijdelijk sprake zijn van verlies van het leefgebied. Er zal grondverzet plaatsvinden en er zal met groot materieel gewerkt worden in het gebied. Dit maakt dat het gebied tijdens de uitvoering van de werkzaamheden minder geschikt is voor veel dier- en plantensoorten.

Na herinrichting

Na de herinrichting van het plangebied zal er voor bepaalde soorten sprake kunnen zijn van oppervlakteverlies van habitat en leefgebied. Indien sprake is van een sterke afname van geschikt leefgebied dan kan dit leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten.

In het voorontwerp worden de bestaande graslanden voor een deel omgezet in watergangen en waterpartijen. Zo worden er ten zuiden van de bestaande poel twee nieuwe poelen gecreëerd. Aanvullend hierop worden ook twee kleinere amfibieënpoelen gecreëerd. Na de herinrichting zal het plangebied een afwisseling vormen van nat matige voedselrijke graslanden, bloemrijke graslanden, plas -dras en riet en ruigte begroeiing. Hiermee komt het huidige kleinschalige agrarische karakter van huidige graslanden te vervallen en zal het oppervlakte grasland enigszins afnemen. Daarnaast zullen ook de bestaande poldersloten in het plangebied gedempt worden.

– Vernatting / Verdroging

Vernatting is een storende factor voor vegetatietypen en soorten die van nature onder drogere omstandigheden voorkomen. Daarnaast kan vernatting leiden tot verzoeting en verandering van de waterkwaliteit, bijvoorbeeld als gevolg van inlaat van gebiedsvreemd water.

Verdroging is vaak het gevolg van een verandering in grondwaterstromen en het eventueel instromen van gebiedsvreemd water als gevolg van de veranderingen in de grondwaterstromen. Verdroging kan uiteindelijk leiden tot een verandering in de soortensamenstelling van een natuurgebied en op lange termijn tot een verandering van het habitatype. Daarnaast kan verdroging in bepaalde gevallen ook leiden tot verzilting en vermessing.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de werkzaamheden kan er sprake zijn van tijdelijke vernatting of verdroging als gevolg van het noodzakelijke grondverzet.

Na herinrichting

De herinrichting zelf is deels gericht op het vergroten van het winterbed van de Vecht. Daarnaast wordt een aantal nieuwe poelen gecreëerd. Op basis hiervan kunnen effecten als gevolg van vernatting verwacht worden. Effecten van verdroging worden op basis van het voorontwerp niet verwacht.

– Optische aanwezigheid van mensen en materieel

Optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. Bewegingen kunnen tot vluchtgedrag leiden omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Optische verstoring kan er ook voor zorgen dat het uitzicht van soorten wordt beperkt waardoor nadering van potentiële vijanden niet tijdig wordt gezien. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek; afhankelijk van de schuwheid van de soort en de mate waarin gewinning optreedt. De effecten zijn ook afhankelijk van de periode van de levenscyclus van de soort. In het voortplantingsseizoen zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de uitvoering van de herinrichting zal verstoring van de omgeving plaatsvinden door het uitvoeren van werkzaamheden en de aanwezigheid van diverse machines en mensen. Dit zal leiden tot een tijdelijk verhoogde mate van verstoring als gevolg van optische aanwezigheid.

Na herinrichting

In de huidige situatie wordt het plangebied gebruikt om te recreëren, er gaat een fietspad annex wandelpad door het gebied. Dit pad is gelegen op de bestaande dijk. De bestaande graslanden en oeverlanden zijn niet vrij toegankelijk in de huidige situatie. De aanwezigheid van een verhoogd fietspad zorgt in de huidige situatie voor een bepaalde mate van visuele verstoring bij de in het gebied aanwezige vogels en diersoorten.

In het voorontwerp is wederom een fietspad annex wandelpad opgenomen. Dit pad is aan de westzijde van het plangebied gelegen en ligt in het voorontwerp aan de voet van de nieuwe dijk. Hiermee ligt dit pad lager in het landschap dan in de huidige situatie. In het voorontwerp zijn tevens enkele gescheiden wandelpaden opgenomen die het gebied in de toekomst beter moeten ontsluiten voor recreatief gebruik. Daarnaast is een kanopassage opgenomen in het voorontwerp. Het verlagen van het fietspad kan er voor zorgen dat er minder visuele verstoring optreedt ten opzichte van de huidige situatie. Echter de aanleg van gescheiden wandelpaden door het gebied en de aanleg van een kanopassage kan leiden tot een toename van de visuele verstoring.

– Licht

Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Voornamelijk schemer- en nachtactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken worden of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de werkzaamheden kan tijdelijk sprake zijn van een verhoogde mate van verstoring als gevolg van de licht indien er in de nachtelijke uren gewerkt zal worden en er gebruik moet worden gemaakt van lichtmasten of andere kunstmatige lichtbronnen.

Na herinrichting

In de huidige situatie is het bestaande fietspad verlicht, waarbij om de circa 10 meter een lantaarnpaal aanwezig is. In de toekomstige situatie zal het fietspad van oost naar west ook verlicht worden. Het fietspad dat van noord naar zuid loopt krijgt een recreatieve functie en wordt niet of beperkt verlicht. Op basis van het voorontwerp valt niet te verwachten dat de verstoring als gevolg van licht na de herinrichting toe zal nemen ten opzichte van de bestaande situatie.

– Geluid

Uit literatuur is bekend dat langs rijkswegen de dichtheid aan broedvogels (die gevoelig zijn voor geluid) na 45 dB(A) al achteruit gaat (Reijen, et al, 1992). Ook andere diersoorten kunnen negatieve effecten ondervinden als gevolg van de verstoring door geluid.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de werkzaamheden zal door de aanwezigheid van mensen en de inzet van groot materieel een tijdelijk verhoogde geluidsbelasting zijn op het plangebied. Tijdens de bouwwerkzaamheden kan er dus sprake zijn van een tijdelijke toename van verstoring door geluid.

Na herinrichting

In de huidige situatie is een fietspad annex wandelpad gelegen in het plangebied waar een bepaalde mate van geluidsbelasting mee gepaard gaat. In de toekomstige situatie zal er wederom een fietspad annex wandelpad gecreëerd worden. Het verlagen van dit pad kan er voor zorgen dat er in mindere mate verstoring als gevolg van geluidsbelasting optreedt ten opzichte van de huidige situatie. Omdat het pad minder hoog ligt zal eventuele geluidsbelasting minder ver het gebied in reiken. Echter de aanleg van nieuwe wandelpaden en een kanopassage kunnen er voor zorgen dat er in de nieuwe situatie toch een toename van verstoring door geluidsbelasting zal optreden ten opzichte van de huidige situatie. De mate van verstoring door geluid is sterk afhankelijk van de wijze waarop de wandelpaden en fietspaden gebruikt worden en de intensiteit waarmee ze gebruikt worden.

4.2 Effectanalyse

4.2.1 Ecologische Hoofdstructuur

In het plangebied zijn de Molengoot, de Vecht en enkele waterpartijen begrensd als EHS. De oeverlanden en de graslanden zijn niet begrensd als EHS. Toch hangt de kwaliteit van de Vecht en de Molengoot als

EHS in sterke mate af van de kwaliteit van de aangrenzende oeverlanden. Daarom worden in de onderstaande toetsing in het kader van de EHS ook de aangrenzende oeverlanden meegenomen.

Oppervlakteverlies en / of Herbegrenzing

Binnen het plangebied zijn de Molengoot, de Vecht en enkele waterpartijen begrensd als EHS. De oeverlanden en de aangrenzende graslandpercelen zijn niet begrensd binnen de EHS. Uit het voorontwerp blijkt dat de positie van de Molengoot en de Vecht zelf niet zullen veranderen. De bestaande poelen blijven ook bestaan na de herinrichting. Er is dan ook geen sprake van oppervlakteverlies of herbegrenzing van de EHS als direct gevolg van de herinrichting.

Natuurdoelen

De herinrichting van de Molengoot biedt ruimte voor waterberging en kansen voor recreatie, toerisme, natuur, kunst en cultuur. Er wordt extra ruimte gecreëerd voor waterberging en de waterkeringen worden deels verlegd en verstevigd. Zo wordt de stad beter beschermd tegen overstromingen. Met onder meer de aanleg van nieuwe natuur, natuurvriendelijke oevers, nevengeulen en poeltjes ontstaat een betere leefomgeving voor planten en dieren. Er worden bloemrijke graslanden, matig voedselrijke graslanden, plas dras en riet en ruigte vegetaties ontwikkeld. Daarnaast worden nieuwe waterpartijen en amfibieënpoeLEN gecreëerd waarmee er tevens nieuwe kansen worden gecreëerd voor watergebonden soorten die in hun voortbestaan in grote mate afhankelijk zijn van de Vecht en de aangrenzende oeverlanden.

In paragraaf 3.2 is een korte toelichting gegeven op de wezenlijke kenmerken en waarden voor de EHS, zoals geformuleerd door de provincie Overijssel (Natuurbeheerplan 2010, provincie Overijssel). De herinrichting van de Molengoot sluit aan op deze natuurdoelen voor het Vechtgebied. De herinrichting zal dan ook niet leiden tot aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de Vecht voor wat betreft de realisatie van deze natuurdoelen.

Algemene doelen

Naast deze specifieke natuurdoelen zijn er ook algemeen geldende wezenlijke kenmerken en waarden zoals rust, ruimte en duisternis waaraan de herinrichting getoetst zal worden in het kader van de EHS. In de huidige situatie wordt het plangebied gebruikt om te recreëren, er gaat een fietspad annex wandelpad door het gebied. Dit pad is gelegen op de bestaande dijk. De bestaande graslanden en oeverlanden zijn niet vrij toegankelijk in de huidige situatie. De aanwezigheid en het gebruik van een verhoogd fietspad zorgt in de huidige situatie voor een bepaalde mate van verstoring in de vorm van geluidsbelasting, licht en aanwezigheid van fietsers en wandelaars.

In het voorontwerp is wederom een fietspad annex wandelpad opgenomen. Dit pad is aan de westzijde van het plangebied gelegen en ligt in het voorontwerp aan de voet van de nieuwe dijk. Hiermee ligt dit pad lager in het landschap dan in de huidige situatie. In het voorontwerp zijn tevens enkele gescheiden wandelpaden opgenomen die het gebied in de toekomst beter moeten ontsluiten voor recreatief gebruik. Daarnaast is een kanopassage opgenomen in het voorontwerp.

De verstoring van de duisternis zal als gevolg van de herinrichting niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie indien de verlichting net als in de huidige situatie beperkt blijft tot het nieuwe fietspad. Eventueel kan de verstoring door licht afnemen ten opzichte van de huidige situatie door minder lantaarnpalen te plaatsen of aangepaste verlichting toe te passen. De herinrichting zal tevens geen effecten hebben op de ruimtelijke kenmerken en waarden. Het gebied blijft ook na de herinrichting bestaan uit open oeverlanden.

Het verlagen van het fietspad zal er voor zorgen dat de verstoring als gevolg van het gebruik van het fietspad door fietsers en wandelaars afneemt ten opzichte van de huidige situatie. De aanleg van de nieuwe wandelpaden door het gebied en de aanleg van een kanopassage zal daarentegen kunnen leiden tot een toename van de verstoring van de rust ten opzichte van de huidige situatie.

De mate van verstoring van de rust is sterk afhankelijk van het gebruik van de nieuwe wandelpaden. Wanneer de paden intensief gebruikt worden kan dit leiden tot een afname van de geschiktheid van de aanwezige poelen voor rustende en foeragerende vogels (zie figuur 5). Ook kan regelmatig verstoring van de rust tijdens het broedseizoen leiden tot een afname van het broedsucces van de vogels die gebruik maken van het plangebied om te broeden. Daarnaast kunnen andere diersoorten zoals kleine zoogdieren en amfibieën gehinderd worden door de aanwezigheid van wandelaars in het gebied. Ook de aanwezigheid van loslopende honden kan leiden tot een verstoring van de rust in het gebied.

Figuur 5; foeragerende grutto's in een vechtkorridor. (foto Johan Poffers)

De mate van verstoring is sterk afhankelijk van het gebruik van de nieuwe wandelpaden. Wanneer de paden intensief gebruikt worden kan dit leiden tot een afname van de geschiktheid van de aanwezige poelen voor rustende en foeragerende vogels. Ook kan regelmatig verstoring van de rust tijdens het broedseizoen leiden tot een afname van het broedsucces van de vogels die gebruik maken van het plangebied om te broeden. Ook de aanwezigheid van loslopende honden kan leiden tot een verstoring van de rust in het gebied. Deels wordt deze toename van verstoring opgevangen, gemitigeerd, door de aanleg van de nieuwe poel in het zuidelijke deel van het plangebied. Het valt niet met zekerheid te zeggen dat hiermee afdoende rust is gewaarborgd binnen het plangebied.

Daarom wordt geadviseerd om de recreatieve druk op het wandelpad langs de meest noordelijke gelegen poel tijdens het broedseizoen te reduceren. Dit kan ondermeer door middel van voorlichting en/of dit deel van het pad tijdelijk af te sluiten tijdens het broedseizoen. Om verstoring als gevolg van loslopende honden te beperken wordt geadviseerd het verplicht te stellen om honden aan te lijnen tijdens het wandelen.

Indien het de voorkeur heeft het wandelpad het gehele jaar open te stellen dan wordt geadviseerd de positie van het wandelpad naar het westen toe te verplaatsen om op deze wijze voldoende afstand te creëren tussen de poel en het wandelpad.

Ook adviseren wij het gebruik van de kanopassage tijdens het broedseizoen te beperken. Er zou hierbij gebruik kunnen worden gemaakt van een dagelijks quotum van passerende kanovaarders.

Door het reduceren van de recreatieve druk of het verleggen van het wandelpad wordt voldoende rust gewaarborgd voor de vogelsoorten en andere soorten die gebruik maken van het plangebied.

4.2.2 Flora- en faunawet

Flora

In het gebied zijn verschillende typische graslandsoorten aanwezig en soorten van (semi) aquatische omstandigheden. Het betreft hier voornamelijk algemene soorten (tabel 1) waarvan het geschikte biotoop ook na de herinrichting van de Molengoot behouden blijft. Voor tabel 1 soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast komt in het gebied de middel - zwaar beschermde soort lange ereprijs voor.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden kan er sprake zijn van tijdelijke verstoring in de vorm van oppervlakteverlies en aanwezigheid van mensen en materieel. Om de negatieve effecten op de flora tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zo veel mogelijk te beperken is het aan te bevelen gebruik te maken van rijplaten. Door het gebruik van rijplaten wordt de druk van het gebruikte materieel beter verdeeld en zal het gebruik van groot materieel niet direct leiden tot oppervlakteverlies als gevolg van een verstoord bodemprofiel. Hierdoor zal de bestaande vegetatie in staat zijn zichzelf sneller te herstellen.

Na herinrichting

Lange ereprijs (tabel 2) komt voor op natte, matig voedselrijke grond aan rivieroeveren en langs spoorwegen. Binnen Nederland is de plant in het algemeen zeldzaam, doch plaatselijk is ze algemeen, zoals langs de midden- en benedenloop van de Dommel, de Overijsselse Vecht en Maas. Ook na de herinrichting van de Molengoot blijft het plangebied geschikt biotoop behouden. Voor lange ereprijs zal op de lange termijn geen oppervlakteverlies optreden.

Effecten

Met in achtneming van de genoemde aanbevelingen worden op basis van de verspreidingsgegevens en de bevindingen tijdens het veldbezoek geen negatieve effecten verwacht op de gunstige instandhouding van de aanwezige flora en de beschermde soort lange ereprijs (tabel 2).

Vogels

In het plangebied zijn meerdere vogelsoorten aangetroffen. Enkele van deze soorten maken van het plangebied gebruik om te broeden en te foerageren. Daarnaast zijn er verschillende vogels waargenomen die het gebied tijdens hun doortrek gebruiken om te rusten en te foerageren. Alle vogels zijn zwaar beschermd (tabel 3) en negatieve effecten moeten op voorhand worden gemitigeerd. Aan de zuidzijde van het plangebied bevindt zich aan de rand van de Vecht een slaapplek voor scholeksters (zie figuur 6). Deze scholeksters broeden tevens in het plangebied of de directe omgeving.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden kan er sprake zijn van tijdelijke verstoring in de vorm van licht, geluid, optische aanwezigheid van mensen en materieel en oppervlakteverlies. Algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in het plangebied tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart – 15 juli) sterke negatieve effecten hebben op de soorten die het gebied gebruiken om te broeden. Als gevolg van de werkzaamheden zal er sprake zijn van tijdelijk verlies van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien wordt daarom ook geen ontheffing verleend voor het verstoren van broedende vogels. Voor standvogels die hun nest het gehele jaar gebruiken zijn de nesten, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, zelfs jaarrond beschermd. Tijdens het broedseizoen is het verkrijgen van

ontheffing voor vogels slechts in uitzonderlijke gevallen mogelijk (bij een zwaarwegend maatschappelijk belang *en* wanneer er geen alternatief is *en* de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt).

Er is geen sprake van het verlies van jaarrond beschermde nesten als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd zullen de effecten, op de beschermde vogels in het plangebied en de directe omgeving, beperkt zijn. Buiten het broedseizoen treedt wel enige verstoring op, maar dit resulteert alleen in het opvliegen van betreffende vogels. In de directe omgeving zijn er voldoende tijdelijke alternatieven om voedsel te zoeken of te rusten.

*Figuur 6; slapende scholeksters op de west oever van de Vecht ter hoogte van de bestaande stuw
(foto Johan Poffers)*

Daarom adviseren wij om buiten het broedseizoen de werkzaamheden uit te voeren. In de huidige interpretatie van de Flora- en faunawet is het niet noodzakelijk om nader onderzoek naar broedvogels te doen wanneer er buiten het broedseizoen wordt gewerkt.

Indien werkzaamheden niet uitgevoerd kunnen worden buiten het broedseizoen dan moet voorkomen worden dat er broedende vogels gebruik maken van het plangebied en wellicht verstoord worden. Dit kan door de werkzaamheden voor het broedseizoen te starten en door te laten lopen gedurende het broedseizoen. Daarnaast kunnen voorzorgsmaatregelen worden genomen om broedende vogels in het plangebied te voorkomen.

Om een goede invulling te kunnen geven aan deze bovenstaande mitigerende maatregelen kan het zijn dat het bevoegde gezag vereist dat er voorafgaande aan de werkzaamheden een inventarisatie wordt uitgevoerd naar broedvogels.

Daarnaast adviseren wij om op de locatie waar de slapende scholeksters zijn waargenomen geen aanpassingen aan de oevers van de Vecht van uit de herinrichting uit te voeren om de functie als vaste verblijfplaats van dit deel van oevers van de Vecht te kunnen waarborgen.

Na herinrichting

Als gevolg van de beoogde ontwikkelingen gaat er geen direct broedgebied, foerageergebied of rustgebied verloren voor de in het plangebied aanwezige vogelsoorten. Er worden met de aanleg van de nieuwe poelen aanvullende rust-, foerageer- en broedmogelijkheden gecreëerd voor watervogels. Ook voor vogels van het openlandschap biedt het plangebied na herinrichting voldoende mogelijkheden.

Het huidige gebruik van het plangebied is grotendeels beperkt tot het bestaande fietspad annex voetpad gelegen op de dijk. In het voorontwerp is er wederom een fietspad annex wandelpad opgenomen. Dit pad is aan de westzijde van plangebied gelegen en ligt in het voorontwerp aan de voet van de nieuwe dijk. Hiermee ligt dit pad lager in het landschap dan in de huidige situatie. In het voorontwerp zijn tevens enkele gescheiden wandelpaden opgenomen die het gebied in de toekomst beter moeten ontsluiten voor recreatief gebruik. Daarnaast is een kanopassage opgenomen in het voorontwerp.

Het verlagen van het fietspad zal er voor zorgen dat de verstoring als gevolg van het gebruik van het fietspad door fietsers en wandelaars afneemt ten opzichte van de huidige situatie. De aanleg van de nieuwe wandelpaden door het gebied en de aanleg van een kanopassage zal daarentegen kunnen leiden tot een toename van de verstoring van de in het plangebied aanwezige vogelsoorten ten opzichte van de huidige situatie. Hierbij gaat het om visuele verstoring en verstoring door geluid als gevolg van de aanwezigheid van wandelaars.

De nieuwe wandelpaden zijn direct nabij de nieuwe waterpartijen gelegen en kunnen daarmee tot verstoring leiden van de in de poelen aanwezige watervogels. Daarnaast kan de toename van wandelaars in het plangebied ook leiden tot een toename van verstoring van andere in het plangebied aanwezige vogels.

De mate van verstoring is sterk afhankelijk van het gebruik van de nieuwe wandelpaden. Wanneer de paden intensief gebruikt worden kan dit leiden tot een afname van de geschiktheid van de aanwezige poelen voor rustende en foeragerende vogels. Ook kan regelmatige verstoring van de rust tijdens het broedseizoen leiden tot een afname van het broedsucces van de vogels die gebruik maken van het plangebied om te broeden. Ook de aanwezigheid van loslopende honden kan leiden tot een verstoring van de rust in het gebied. Deels wordt deze toename van verstoring opgevangen, gemitigeerd, door de aanleg van de nieuwe poel in het zuidelijke deel van het plangebied. Het valt niet met zekerheid te zeggen dat hiermee afdoende rust is gewaarborgd binnen het plangebied.

Daarom wordt geadviseerd om de recreatieve druk op het wandelpad langs de meest noordelijk gelegen poel tijdens het broedseizoen te reduceren. Dit kan ondermeer door middel van voorlichting of een deel van het wandelpad tijdelijk af te sluiten. Om verstoring als gevolg van loslopende honden te beperken wordt geadviseerd het verplicht te stellen om honden aan te lijnen tijdens het wandelen.

Ook adviseren wij het gebruik van de kanopassage tijdens het broedseizoen te beperken. Er zou hierbij gebruik kunnen worden gemaakt van een dagelijks quotum van passerende kanovaarders.

Effecten en aanbevelingen

Met in achtneming van bovenstaande adviezen worden op basis van de verspreidingsgegevens en de bevindingen tijdens het veldbezoek geen negatieve effecten verwacht op beschermde (broed)vogels als gevolg van de herinrichting van de Molengoot.

Zoogdieren

In het plangebied zijn enkel algemene landgebonden zoogdieren waargenomen. Over de zwaar beschermde vleermuissoorten die gebruik kunnen maken van het plangebied zijn geen aanvullende gegevens beschikbaar. Uit de huidige inrichting van het gebied komt naar voren dat er geen grote hoogopstaand lijnvormige elementen aanwezig zijn in het plangebied die in potentie geschikt zijn als vliegroute. De begroeiing en bebouwing aan de rand van het plangebied kunnen wel in potentie dienen als vlieg- en foerageerroute voor vleermuizen.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden kan er sprake zijn van tijdelijke verstoring in de vorm van licht, geluid, optische aanwezigheid van mensen en materieel en oppervlakteverlies.

De tijdelijke verstoring als gevolg van licht, geluid en optische aanwezigheid kan gemitigeerd worden door geen werkzaamheden uit te voeren in de avond en de nacht. Hiermee wordt de functionaliteit van het plangebied voor vleermuizen niet negatief beïnvloed. Ook andere grondgebonden zoogdiersoorten die 's nachts actief zijn zullen hierdoor in veel minder mate negatieve effecten ondervinden als gevolg van de werkzaamheden. Daarom adviseren wij om geen werkzaamheden te laten uitvoeren tijdens de avond en de nacht.

Na herinrichting

De Molengoot en de Vecht kunnen mogelijk dienen als vlieg- en foerageerroute voor vleermuissoorten zoals de meervleermuis en de watervleermuis. Daarnaast kunnen de bomen aan de oostzijde van het plangebied dienen als vliegroute en foerageergebied voor vleermuizen. Deze potentiële vlieg- en foerageerroutes blijven behouden na de herinrichting van de Molengoot. Als gevolg van de herinrichting van de Molengoot gaan er geen potentiële vliegroutes en/of foerageergronden verloren. Er gaan ook geen vaste verblijfplaatsen verloren als gevolg van de herinrichting.

De verstoring van de duisternis zal als gevolg van de herinrichting niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie. In het plan wordt uitgegaan van geen tot beperkte verlichting op het fietspad gelegen tussen de noordzijde en de zuidzijde van het plangebied. Het fietspad gelegen van oostzijde en westzijde zal wel verlicht blijven, vergelijkbaar met de huidige situatie.

Effecten en vervolgstappen

Voor negatieve effecten op de zwaar beschermde vleermuissoorten kan in principe geen ontheffing verkregen worden voor activiteiten die negatieve effecten hebben. Er moeten zo veel mitigerende maatregelen genomen worden dat de functionaliteit van het leefgebied niet wordt aangetast.

Met inachtneming van bovenstaande adviezen worden op basis van de verspreidingsgegevens en de bevindingen tijdens het veldbezoek geen negatieve effecten verwacht op beschermde grondgebonden zoogdieren en vleermuizen als gevolg van de herinrichting van de Molengoot.

Aanvullend

Deze toetsing heeft geen betrekking op de aanpassingen aan de bestaande stuw aan de zuidzijde van het plangebied. Deze stuw en de aangrenzende betonnen constructies kunnen wellicht wel geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Indien hier werkzaamheden aan worden uitgevoerd dan zal het noodzakelijk zijn te bepalen in welke mate vleermuizen gebruik (kunnen) maken van deze constructie zodat op afdoende wijze gemitigeerd kan worden.

Vissen

Naast enkele algemene soorten komen er ook drie middel - zwaar beschermde soorten (tabel 2) voor in het plangebied. De rivierdonderpad komt in de Vecht voor en de kleine modderkruiper in de poldersloten aan de westzijde van het plangebied. Daarnaast komt de rivierkreeft, tevens een middel zwaar beschermde soort (tabel 2) voor in het plangebied.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden kan er sprake zijn van tijdelijke verstoring in de vorm van geluid, optische aanwezigheid van mensen en materieel en oppervlakteverlies. Voor de rivierdonderpad en de rivierkreeft kan er sprake zijn van tijdelijke verstoring tijdens de uitvoering van de werkzaamheden indien er werkzaamheden in en nabij de Vecht worden uitgevoerd.

Indien er gewerkt wordt conform de "gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen" dan kan gebruik worden gemaakt van het vrijstellingsbesluit voor deze middel - zwaar beschermde soorten. Bij naleving van deze gedragscode geldt de vrijstelling van de ontheffingsplicht uitsluitend voor "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting" en "bestendig beheer en onderhoud". De herinrichting van de Molengoot en de aanverwante werkzaamheden vallen onder de categorie "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Daarom adviseren wij om de werkzaamheden met betrekking tot de watergangen in het gebied uit te voeren conform de "gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen".

In bijlage 1 van dit rapport is de "gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen" opgenomen. In hoofdstuk 4, paragraaf 4,3 van de gedragscode staat voor de verschillende soorten werkzaamheden op welke wijze de werkzaamheden uitgevoerd moeten worden om te kunnen voldoen aan deze gedragscode en daarmee gebruik te maken van de vrijstelling van de ontheffingsplicht. Bij de uitvoering van de werkzaamheden zal gebruik moeten worden gemaakt van een ecologisch werkprotocol. Voor verdere vereisten van dit werkprotocol wordt wederom verwezen naar de gedragscode (bijlage 1).

Na de herinrichting

Voor de rivierdonderpad en de rivierkreeft zal de herinrichting niet leiden tot een verlies aan leefgebied. Voor de kleine modderkruiper zullen de werkzaamheden wel leiden tot een permanent verlies van leefgebied.

Indien er geen geschikte biotoop beschikbaar zal zijn voor de kleine modderkruiper na de herinrichting in het plangebied zelf dan zal er in de directe omgeving van het plangebied gezocht moeten worden naar alternatief leefgebied. Hiervoor kan ondermeer gekeken worden naar agrarische gebieden rondom Hardenberg. De noodzaak van alternatief leefgebied is ook opgenomen in de "gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen". Indien de werkzaamheden uitgevoerd worden conform deze gedragscode dan kan gebruik worden gemaakt van de vrijstelling van ontheffingsplicht. Indien er niet conform deze gedragscode gewerkt kan worden dan zal het noodzakelijk zijn aanvullend onderzoek uit te voeren om beter inzicht te verkrijgen in de aanwezigheid van de kleine modderkruiper. Op basis van deze gegevens kan daarna een ontheffing worden aangevraagd bij het bevoegd gezag.

Effecten en vervolgstappen

Met inachtneming van bovenstaande adviezen worden op basis van de verspreidingsgegevens en de bevindingen tijdens het veldbezoek geen negatieve effecten verwacht op beschermde vissen als gevolg van de herinrichting van de Molengoot.

Vlinder en libellen

Het plangebied biedt geschikt leefgebied voor verschillende soorten vlinders en libellen. Uit de verspreidingsgegevens blijkt dat de middel - zwaar beschermde beekrombout is waargenomen net buiten het plangebied. De werkzaamheden kunnen leiden tot tijdelijke verstoring van deze middel - zwaar beschermde soort, maar de uiteindelijke herinrichting zal leiden tot nieuw potentieel leefgebied voor deze middel – zwaar beschermde soort. Voor de algemene soorten geldt een algehele vrijstelling in het geval van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Wel moet er te allen tijde rekening worden gehouden met het voorzorgprincipe.

Effecten en aanbevelingen

Op basis van de verspreidingsgegevens, de bevindingen tijdens het veldbezoek en de tijdelijkheid van de werkzaamheden en de uiteindelijke positieve ontwikkeling van het leefgebied voor de beekrombout worden geen negatieve effecten verwacht op middel tot zwaar beschermde vlinder- en libellensoorten als gevolg van de beoogde herinrichting Molengoot.

Reptielen en amfibieën

Naast algemene soorten komt ook de poelkikker voor in het plangebied. Daarnaast kan de aanwezigheid van de alpenwatersalamander niet op voorhand uitgesloten worden.

Tijdens de werkzaamheden

Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden kan er sprake zijn van tijdelijke verstoring in de vorm van licht, geluid, optische aanwezigheid van mensen en materieel en oppervlakteverlies.

Indien er gewerkt wordt conform de “gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen” dan kan gebruik worden gemaakt van het vrijstellingsbesluit voor deze middel - zwaar beschermde soorten. Bij naleving van deze gedragscode geldt de vrijstelling van de ontheffingsplicht uitsluitend voor “ruimtelijke ontwikkeling en inrichting” en “bestendig beheer en onderhoud”. De herinrichting van de Molengoot en de aanverwante werkzaamheden vallen onder de categorie “ruimtelijke ontwikkeling en inrichting”. Daarom adviseren wij om de werkzaamheden met betrekking tot de watergangen in het gebied uit te voeren conform de “gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen”.

In bijlage 1 is de “gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen” opgenomen. In hoofdstuk 4, paragraaf 4,3 van de gedragscode staat voor de verschillende soorten werkzaamheden op welke wijze de werkzaamheden uitgevoerd moeten worden om te kunnen voldoen aan deze gedragscode en daarmee gebruik te maken van de vrijstelling van de ontheffingsplicht. Bij de uitvoering van de werkzaamheden zal gebruik moeten worden gemaakt van een ecologisch werkprotocol. Voor verdere vereisten van dit werkprotocol wordt wederom verwezen naar de gedragscode (bijlage 1).

Na de herinrichting

De herinrichting van de Molengoot zal niet leiden tot verlies van geschikt leefgebied voor amfibieën en reptielen.

Effecten en aanbevelingen

Met in achtneming van bovenstaande adviezen worden op basis van de verspreidingsgegevens en de bevindingen tijdens het veldbezoek geen negatieve effecten verwacht op beschermde amfibieën en reptielensoorten als gevolg van de herinrichting van de Molengoot.

Overige soorten

Overige (beschermde) soorten worden op basis van de habitatvereisten niet verwacht in het plangebied of de directe omgeving. Er worden dan ook geen negatieve effecten verwacht op overige beschermde soorten.

5 AANBEVELINGEN EN CONCLUSIES

5.1 EHS

Er is geen sprake van oppervlakteverlies of herbegrenzing van de EHS als direct gevolg van de herinrichting. De herinrichting van de Molengoot sluit aan op deze natuurdoelen voor het Vechtgebied. De herinrichting zal dan ook niet leiden tot aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de Vecht voor wat betreft de realisatie van deze natuurdoelen.

Voor het behoud van de rust in het plangebied wordt geadviseerd om de recreatieve druk op het wandelpad langs de meest noordelijk gelegen poel tijdens het broedseizoen te reduceren. Dit kan ondermeer door middel van voorlichting of dit deel van het pad tijdelijk af te sluiten. Om verstoring als gevolg van loslopende honden te beperken wordt geadviseerd het verplicht te stellen om honden aan te lijnen tijdens het wandelen. Indien het wandelpad het gehele jaar toegankelijk moet zijn dan wordt geadviseerd de positie van het wandelpad naar het westen te verplaatsen.

Ook adviseren wij het gebruik van de kanopassage tijdens het broedseizoen te beperken. Er zou hierbij gebruik kunnen worden gemaakt van een dagelijks quotum van passerende kanovaarders.

Conclusie

Met inachtneming van bovenstaande aanbevelingen en adviezen worden op basis van de effectenanalyse geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS als gevolg van de herinrichting van de Molengoot.

5.2 Flora- en faunawet

Flora

Om de negatieve effecten op de flora tijdens de uitvoering van de werkzaamheden zo veel mogelijk te beperken wordt geadviseerd gebruik te maken van rijplaten.

Vogels

Er is geen sprake van het verlies van jaarrond beschermde nesten als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, zullen de effecten op de beschermde vogels in het plangebied en de directe omgeving beperkt zijn.

Er wordt geadviseerd om de recreatieve druk op het wandelpad langs de meest noordelijk gelegen poel tijdens het broedseizoen te reduceren. Dit kan ondermeer door middel van voorlichting of een deel van het wandelpad tijdelijk af te sluiten. Om verstoring als gevolg van loslopende honden te beperken wordt geadviseerd het verplicht te stellen om honden aan te lijnen tijdens het wandelen. Indien het wandelpad het gehele jaar toegankelijk moet zijn dan wordt geadviseerd de positie van het wandelpad naar het westen te verplaatsen.

Ook wordt geadviseerd het gebruik van de kanopassage tijdens het broedseizoen te beperken. Er zou hierbij gebruik kunnen worden gemaakt van een dagelijks quotum van passerende kanovaarders.

Zoogdieren

De tijdelijke verstoring als gevolg van licht, geluid en optische aanwezigheid kan gemitigeerd worden door geen werkzaamheden uit te voeren in de avond en de nacht. Hiermee wordt de functionaliteit van het plangebied voor vleermuizen niet negatief beïnvloed. Ook andere grondgebonden zoogdiersoorten die 's nachts actief zijn zullen hierdoor in veel mindere mate negatieve effecten ondervinden als gevolg van de werkzaamheden. Daarom adviseren wij om geen werkzaamheden te laten uitvoeren tijdens de avond en de nacht.

De verstoring van de duisternis na de herinrichting zal niet toenemen ten opzichte van de huidige situatie indien de verlichting net als in de huidige situatie beperkt blijft tot het nieuwe fietspad. Eventueel kan de verstoring door licht afnemen ten opzichte van de huidige situatie door minder lantaarnpalen te plaatsen of aangepaste verlichting toe te passen.

Vissen, amfibieën en reptielen

Indien er gewerkt wordt conform de "gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen" dan kan gebruik worden gemaakt van het vrijstellingsbesluit voor deze middel - zwaar beschermde soorten. Bij naleving van deze gedragscode geldt de vrijstelling van de ontheffingsplicht uitsluitend voor "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting" en "bestendig beheer en onderhoud". De herinrichting van de Molengoot en de aanverwante werkzaamheden vallen onder de categorie "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Daarom adviseren wij om de werkzaamheden met betrekking tot de watergangen in het gebied uit te voeren conform de "gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen".

In bijlage 1 is de "gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen" opgenomen. In hoofdstuk 4, paragraaf 4,3 van de gedragscode staat voor de verschillende soorten werkzaamheden op welke wijze de werkzaamheden uitgevoerd moeten worden om te kunnen voldoen aan deze gedragscode en daarmee gebruik te maken van de vrijstelling van de ontheffingsplicht. Bij de uitvoering van de werkzaamheden zal gebruik moeten worden gemaakt van een ecologisch werkprotocol. Voor verdere vereisten van dit werkprotocol wordt wederom verwezen naar de gedragscode (bijlage 1).

Conclusie

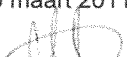
Met in achtneming van bovenstaande aanbevelingen en adviezen worden op basis van de verspreidingsgegevens en de bevindingen tijdens het veldbezoek geen negatieve effecten verwacht op beschermde soorten als gevolg van de beoogde ontwikkeling.

Voor de Flora- en faunawet is het niet noodzakelijk aanvullend onderzoek uit te voeren of een ontheffing aan te vragen mits de in het rapport opgenomen aanbevelingen worden overgenomen. Indien de bovenstaande aanbevelingen niet kunnen worden opgevolgd, kan het zijn dat het wel noodzakelijk is om aanvullend onderzoek uit te voeren om te bepalen in welke mate er verstoring zal optreden.

6 BRONNEN

- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk en J.B.M. Thissen (redactie) (1992) Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Reijnen, M.J.S.M., G. Veenbaas en R.F.B. Foppen, 1992. Het voorspellen van het effect van snelverkeer op broedvogelpopulaties. RWS/DWW en IBN-DLO.
- Tax, M.H. (1989) Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Vlinderstichting, Wageningen en Natuurmonumenten, 's Gravenhage.
- De Atlas van de Nederlandse Broedvogels 2002.
- De Nederlandse Libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002)
- Natuurbeheerplan 2010, provincie Overijssel
- Uitdraai flora en faunagegevens Vechtpark – Molengoot 2004 – 2010, Educatief centrum De Koppel
- Website Nederlandse vlinderstichting (www.vlinderstichting.nl)
- Website Stichting Ravon (www.ravon.nl).
- Website Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- Website Provincie Overijssel (www.overijssel.nl)

7 COLOFON

Opdrachtgever	: Waterschap Velt en Vecht / gemeente Hardenberg	
Project	: Ecologische toetsing Herinrichting Molengoot	
Dossier	: BA1197-100-100	
Omvang rapport	: 30 pagina's	
Auteur	: Alie Alserda	
Bijdrage	:	
Interne controle	: Martijn van Houten	
Projectleider	: Martijn van Houten	
Projectmanager	: Martijn van Houten	
Datum	: 15 maart 2011	
Naam/Paraaf	:	MvH

DHV B.V.

Griffeweg 97/6

9723 DV Groningen

Postbus 685

9700 AR Groningen

T (050) 369 53 00

F (050) 318 32 11

E [groningen@dhv.com](mailto: groningen@dhv.com)

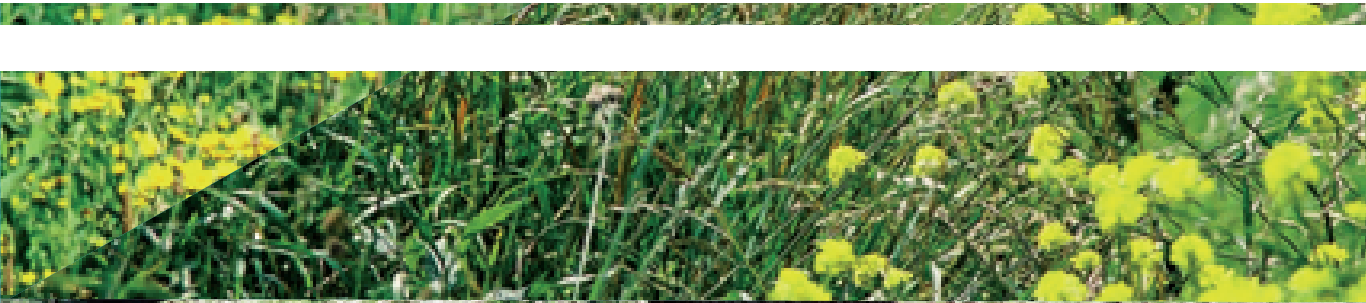
www.dhv.com

BIJLAGE 1 Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen

Gedragscode Flora- en Faunawet voor waterschappen

Goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit op 10 juli 2006

Gedragcode Flora- en Faunawet voor waterschappen

Goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit op 10 juli 2006

oktober 2006

Colofon

Uitgave

Unie van Waterschappen
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
www.uvw.nl

Oktober 2006

Deze publicatie wordt ook aangeboden via
www.uvw.nl

Drukwerkproductie

Opmeer drukkerij bv

Oplage

1500 ex.

De gedragscode is gebaseerd op een werkdocument dat door de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer, kortweg STOWA, in april 2005 is uitgebracht (rapportnummer 2005-W01). De ontwikkeling van dat werkdocument was opgedragen aan het adviesbureau ARCADIS en is begeleid door een werkgroep met vertegenwoordigers van verschillende waterschappen, het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Unie van Waterschappen. Soortbeschermende organisaties en andere overheden fungeerden als klankbord en hebben commentaar geleverd op concepten. De eindversie van de gedragscode is vastgesteld door de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen op 28 oktober 2005

Voorwoord

Na twee jaar van voorbereiding is de model gedragscode Flora- en Faunawet afgerond. De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft op 10 juli 2006 goedkeuring gegeven aan de gedragscode Flora- en Faunawet voor waterschappen. De gedragscode is van toepassing op een breed scala van werkzaamheden die de waterschappen uitvoeren, zoals het maaien van walkanten, baggeren, schonen van waterlopen of bij de uitvoering van inrichtingsprojecten. Als volgens de regels van de gedragscode wordt gewerkt, dan voldoen de waterschappen aan de voorwaarden die verbonden zijn aan de vrijstelling van een aantal verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Zonder de gedragscode moet ontheffing worden aangevraagd. De gedragscode maakt het dus eenvoudiger op een zorgvuldige manier om te gaan met de belangen van flora en fauna.

De Flora- en Faunawet geeft uitvoering aan de nationale en internationale doelstellingen voor de natuurbescherming in Nederland, samen met de Natuurbeschermingswet. De Flora- en Faunawet is in 2002 van kracht geworden. In februari 2005 werd de wet aangevuld met het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en Faunawet*, waardoor de waterschappen de mogelijkheid hebben gekregen zelf regels op te stellen voor het beschermen van bepaalde soorten. De Unie van Waterschappen heeft de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer, kortweg STOWA, gevraagd een voorstel hiervoor te doen.

De gedragscode is door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld. Hierbij is een aantal aanvullende gedragsregels opgenomen die in de gedragscode zijn verwerkt. Volledigheidshalve zijn het goedkeuringsbesluit en de toelichting als bijlagen bij de gedragscode gevoegd.

De goedkeuring geldt voor een periode van vijf jaar. Op basis van een door de Unie van Waterschappen uit te voeren evaluatie van de doeltreffendheid en werkbaarheid van de gedragscode, zal de Minister van LNV na die periode een besluit nemen over verlenging van de goedkeuring. De gedragscode moet dus gezien worden als een levend document, dat te zijner tijd moet worden geëvalueerd en bijgesteld.

De waterschappen kunnen nu aan de slag met de gedragscode. Het bestuur van elk waterschap besluit of het met de gedragscode wil werken. Indien een waterschap bij bepaalde werkzaamheden niet aan de gedragsregels kan voldoen, dan dient ontheffing te worden aangevraagd. Het is aan het waterschap zelf om te bepalen of een ontheffingsaanvraag nodig is. In alle gevallen is het noodzakelijk de naleving van de gedragscode goed te documenteren, zodat aangetoond kan worden dat volgens de gedragscode is gehandeld.

De gedragscode biedt ruimte voor lokaal maatwerk, toegesneden op de lokale situatie en de soort waar het om gaat. Voorwaarde is dat onderbouwd kan worden dat geen afbreuk wordt gedaan aan het duurzaam voortbestaan van populaties beschermde soorten.

Natuurvriendelijk werken hoort bij maatschappelijk verantwoord handelen. Ecologische doelstellingen zijn onlosmakelijk verbonden met het duurzaam beheer van het watersysteem. Ik hoop dat deze gedragscode Flora- en Faunawet de waterschappen helpt bij de uitvoering van hun taken, met oog op de verbetering van de kwaliteit van de regionale watersystemen.

mr.ir. H.L. Tiesinga, bestuur Unie van Waterschappen,
portefeuillehouder Watersystemen

Inhoud	
Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Waterschappen en de Flora- en Faunawet	8
1.2 Bescherming vanuit de eigen verantwoordelijkheid	8
1.3 Indeling van beschermde soorten in drie categorieën	9
1.4 Doel van de gedragscode	10
1.5 Leeswijzer	10
2 Reikwijdte en geldigheid van de gedragscode	11
2.1 Algemeen	12
2.2 Samenhang met formele besluitvormingsprocedures	13
2.3 Doorwerking naar derden	13
2.4 Geldigheid bij bestendig beheer en onderhoud	13
2.5 Geldigheid bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting	15
2.6 Geldigheid bij de bestrijding van plaagorganismen	16
3 Implementatie in de organisatie	17
3.1 Algemene uitgangspunten	18
3.2 Beleid en organisatie	19
3.3 Informatievoorziening	20
3.4 Doorwerking in de uitvoering	22
3.5 Onvoorziene omstandigheden	22
3.6 Overige aspecten	23
4 De praktische uitvoering	25
4.1 Voorbereiding van werkzaamheden	26
4.2 Uitvoering bij beheer en onderhoud	27
4.2.1 Algemeen	27
4.2.2 Maaien van kruidachtige vegetaties op bermen, dijken en schouwpaden	27
4.2.3 Schonen van waterlopen en oevers (het natte profiel)	29
4.2.4 Baggeren van bodems, herprofilering en herstelwerkzaamheden aan oevers	30
4.2.5 Begrazen	32
4.2.6 Snoeien en dunnen van opgaande beplanting	32
4.2.7 Onderhoud aan waterkeringen	33
4.2.8 Onderhoud verhardingen	34
4.3 Uitwerking bij ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting ('nieuwe werken')	34
4.3.1 Voorbereiding van nieuwe werken	34
4.3.2 Verwijderen van bovengrond en andere graafwerkzaamheden	35
4.3.3 Sloop van kunstwerken en gebouwen	36
4.3.4 Bouwactiviteiten	37
4.3.5 Afdammen, dempen of vergraven van wateren	37

4.4	Uitwerking bij onderzoek en monitoring	38
4.5	Kalender van werkzaamheden	38
5	De tabellen 1, 2, 3 van beschermde soorten	41
5.1	Algemeen	42
5.2	De soorten van tabel 1	42
5.3	De soorten van tabel 2	44
5.4	De soorten van tabel 3	47
	Bijlage 1:	
	Overzicht van mogelijkheden tot vrijstelling van de vergunningplicht voor waterschappen	51
	Bijlage 2:	
	Achtergronden bij de Flora- en Faunawet en de gedragscode	53
	Bijlage 3:	
	Goedkeuringsbesluit Minister van LNV dd. 10 juli 2006, met de schriftelijke toelichting dd. 23 augustus 2006	59

1 Inleiding

1.1 Waterschappen en de Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet ziet toe op de duurzame instandhouding van plant- en diersoorten in Nederland. In aanvulling daarop is ook de Natuurbeschermingswet van kracht, die toeziet op de bescherming van (natuur)gebieden. Tezamen vormen deze twee wetten de nationale implementatie van het Europese natuurbeschermingsbeleid. De Flora- en Faunawet kent een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 12), maar ook voorwaarden waaronder bepaalde handelingen mogen plaatsvinden (artikel 75). Die voorwaarden zijn in 2005 verruimd en uitgewerkt in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). De voorwaarden worden stringenter naarmate de activiteiten ingrijpender zijn en de aanwezige soorten meer bedreigd worden in hun voortbestaan in Nederland. Bepaalde activiteiten zijn alleen vrijgesteld, mits gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hieronder valt onder meer het regulier beheer en onderhoud. Dit document presenteert de gedragscode Flora- en Faunawet voor de waterschapssector.

In de Flora- en Faunawet is natuurvriendelijk werken uitgangspunt. De wet spreekt hier van 'algemene zorgplicht' (artikel 2). De wetgever schrijft daarbij geen specifieke maatregelen voor en laat een grote verantwoordelijkheid bij de uitvoerder, in dit geval het waterschap. Voor de waterschappen komt de algemene zorgplicht op het volgende neer:

- het in redelijkheid vermijden van activiteiten waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig zijn voor in het wild levende dieren en planten;
- zorgen dat op hoofdlijnen bekend is waar in het beheergebied actuele natuurwaarden en bijzondere potenties aanwezig zijn;
- zorg besteden aan de instandhouding van soorten en hun leefgebieden (biodiversiteit).

Voor een aantal beschermde soorten vraagt de wet een aantal extra waarborgen. De gedragscode moet gezien worden als de concretisering van de algemene zorgplicht voor die soorten. Bijlage 1 geeft in tabelvorm aan in welke situaties de gedragscode als een vrijstelling kan gelden en wanneer een ontheffing verplicht is.

1.2 Bescherming vanuit de eigen verantwoordelijkheid

Voorheen legde de Flora- en Faunawet de bescherming van de beschermde soorten met behulp van een vergunningensysteem (ontheffingen) per situatie dwingend op. Met ingang van 23 februari 2005 biedt een nieuw Vrijstellingenbesluit¹ sectoren meer mogelijkheden om de bescherming vanuit een eigen verantwoordelijkheid en op eigen wijze op te pakken. Dat geldt met name voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van:

- bestendig beheer en onderhoud;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting ('nieuwe werken').

Daar staat tegenover dat de wetgever méér waarborgen wenst ten aanzien van de gevolgen van bovengenoemde werkzaamheden, door te werken met een door de sector op te stellen gedragscode.

1.3 Indeling van beschermde soorten in drie categorieën

Naar aanleiding van het vrijstellingenbesluit zijn drie categorieën beschermde soorten aangewezen. Deze zijn te vinden in de tabellen 1-3 in hoofdstuk 5 van deze gedragscode. Het gaat in alle gevallen om in Nederland of Europa zeldzame, kwetsbare of bedreigde planten- en diersoorten. Doorgaans komen deze soorten slechts op specifieke plekken voor, maar sommige soorten hebben een brede, diffuse verspreiding, zoals de bittervoorn in poldersloten en het biermpje in stromende wateren. Alleen voor de soorten in tabel 2,3 is een gedragscode nodig. Deze soorten worden in deze gedragscode aangeduid als de categorie 'juridisch zwaarder beschermde soorten'.

Tabel 1 - Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Voor de werkzaamheden genoemd in paragraaf 1.2 hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Daarom vallen deze soorten buiten het bereik van deze gedragscode. Uiteraard geldt wel altijd de algemene zorgplicht.

Tabel 2 - Overige soorten: vrijstelling met gedragscode

Het betreft een aantal minder algemene, veelal zeldzame en/of bedreigde soorten waarvoor een ontheffing vereist is voor schadelijke ingrepen, tenzij men werkt met behulp van een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. In deze categorie vallen ook alle in het wild levende vogelsoorten. De vrijstelling met een gedragscode is alleen van toepassing op werkzaamheden die kunnen worden aangeduid als 'bestendig beheer en onderhoud', 'bestendig gebruik' of als 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'. Als er een ontheffing wordt aangevraagd, dan is de zogenoemde lichte toets van toepassing. Dit houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort in het werkgebied niet in gevaar mogen brengen.

Tabel 3 - Soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrictlijn en in bijlage 1 van de AMvB

Het gaat om zeldzame en veelal bedreigde soorten, waaronder de soorten die bescherming genieten vanuit de Europese Habitatrictlijn. Voor deze soorten is een ontheffing vereist voor schadelijke ingrepen, tenzij men werkt met behulp van een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. De gedragscode kan bij deze soorten alleen gelden voor werkzaamheden die vallen onder 'bestendig beheer en onderhoud' en 'bestendig gebruik'. De gedragscode is daarom voor de in deze tabel genoemde soorten niet van toepassing op werkzaamheden die vallen

¹ Bedoeld wordt het Besluit van 10 september 2004, houdende wijziging van een aantal maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en Faunawet en enkele andere wijzigingen (Staatsblad 501, 2004). Dit besluit staat bekend als het 'Vrijstellingenbesluit Flora- en Faunawet'. Het vrijstellingenbesluit is helder toegelicht in de LNV brochure *Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten!*

onder het begrip 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting' (nieuwe werken). In dat geval moet altijd een ontheffing worden aangevraagd.

Een ontheffingsaanvraag wordt bij deze soorten aan een uitgebreide toets onderworpen, dat wil zeggen dat aan alle drie de volgende criteria moet zijn voldaan:

- 1 er is sprake van een bij de wet genoemd belang, zoals volksgezondheid of openbare veiligheid²;
- 2 er is geen alternatief; en
- 3 de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Een belangrijk criterium voor instemming van de Minister van LNV met de gedragscode van een waterschap is het behoud van populaties van de beschermde flora en fauna, in juridisch jargon: 'de gunstige staat van instandhouding van de soorten'. Of er sprake is van wezenlijke negatieve invloed op de soort hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. (Zie ook: Nota van toelichting vrijstellingenbesluit en brief van de Minister van LNV aan de Tweede Kamer dd. 29 november 2004.)

1.4 Doel van de gedragscode

De gedragscode Flora- en Faunawet stelt de waterschappen in staat gebruik te maken van de mogelijkheden die het Vrijstellingenbesluit biedt. Door te werken volgens de voorwaarden van het Vrijstellingenbesluit vervalt de administratieve last die met het aanvragen van ontheffingen is gemoeid. De gedragscode bevordert de structurele inbedding van soortbescherming in het handelen van de waterschappen en schept duidelijkheid vooraf. De kans op een probleemloze voortgang van de uitvoering van werkzaamheden neemt daardoor toe.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft aan op welke waterschapsactiviteiten de gedragscode betrekking heeft.

De hoofdstukken 3 en 4 vormen samen de inhoud van de gedragscode, waarbij hoofdstuk 4 ingaat op het concreet handelen bij de uitvoering van werkzaamheden.

De soorten waar het in deze gedragscode om gaat staan vermeld in hoofdstuk 5.

Bijlage 1 geeft in tabelvorm aan in welke situaties de gedragscode als een vrijstelling kan gelden en wanneer een ontheffing verplicht is.

Bijlage 2 biedt achtergronden bij de Flora- en Faunawet en het vrijstellingenbesluit.

Bijlage 3 bevat het goedkeuringsbesluit van de Minister van LNV en de schriftelijke toelichting daarbij.

² Een meer uitgebreide opsomming is te vinden op pagina 17 van de LNV-brochure 'Buiten aan het Werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren'.

2 Reikwijdte en geldigheid van de gedragscode

Dit hoofdstuk geeft aan op welke waterschapsactiviteiten de gedragscode betrekking heeft.

2.1 Algemeen

De gedragscode geldt als vrijstelling van de ontheffingsplicht voor de soorten uit de tabellen 2 en 3 van hoofdstuk 5. Dit zijn over het algemeen zeldzame en bedreigde planten- en diersoorten. In deze gedragscode zullen deze worden aangeduid als 'de juridisch zwaarder beschermde soorten'.

Bij naleving van deze gedragscode geldt de vrijstelling uitsluitend voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van:

- bestendig beheer en onderhoud;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting ('nieuwe werken').

Deze werkzaamheden worden in dit hoofdstuk nader benoemd. Het betreft werkzaamheden die het waterschap uitvoert in het kader van zijn wettelijk opgedragen taak.

Het vrijstellingenbesluit biedt de mogelijkheid om ook werkzaamheden in het kader van 'bestendig (mede)gebruik' onder de gedragscode te brengen. De categorie 'bestendig gebruik' is echter op waterschappen niet of in uitzonderingsgevallen van toepassing en is in deze gedragscode niet nader uitgewerkt.

De gedragscode geldt niet als vrijstelling voor werkzaamheden die benutting of economisch gewin tot doel hebben. Over het algemeen zullen dit soort werkzaamheden niet door een waterschap uitgevoerd worden. De gedragscode geldt evenmin als een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van het beheer en onderhoud door landbouw of bosbouw; voor deze categorie gelden gedeeltelijk andere regels.

De gedragscode heeft alleen betrekking op de in de Flora- en Faunawet beoogde soortbescherming en heeft dus geen betrekking op eventuele andere verplichtingen die voortvloeien uit de ecologische doelstellingen van de Natuurbeschermingswet of van de Kaderrichtlijn Water.

2.2 Samenhang met formele besluitvormingsprocedures

Daar waar het waterschapsbestuur besluiten neemt op grond van de primaire waterschapstaken, (bijvoorbeeld peilbesluiten, opleggen gedoogplichten e.d.), dan moet het bestuur op grond van de Algemene wet bestuursrecht en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur rekening houden met alle betrokken belangen. Dat betekent dus dat ook de belangen van flora en fauna in de afweging worden betrokken. Men kan dan in het besluit specificeren hoe in de uitvoering wordt voldaan aan de eisen van de Flora- en Faunawet. Als wordt voorzien dat de uitvoering van het besluit een wezenlijk negatieve invloed heeft op de instandhouding van beschermde soorten, dan zal een ontheffing moeten worden aangevraagd.

Daarom zijn activiteiten als peilbeheer, dijkversterking of inzet van bergingsgebieden niet onder de gedragscode gebracht.

2.3 Doorwerking naar derden

De gedragscode heeft geen doorwerking naar derden, zoals onderhoudsplichtigen, vergunninghouders of pachters. Het waterschap heeft namelijk niet de bevoegdheid om (mede)gebruikers van terreinen, bijvoorbeeld bij verpachting of recreatief medegebruik, plichten op te leggen die voortvloeien uit de Flora- en Faunawet. Die bevoegdheid ontbreekt ook bij vergunningverlening (WVO) en bij het opstellen van de keur. Gebruikers van waterschapsterreinen, derden onderhoudsplichtigen of vergunningaanvragers zijn er zelf voor verantwoordelijk dat zij zich aan de wet houden. Dat wil zeggen, zij dienen te handelen conform een goedgekeurde gedragscode of ontheffing aan te vragen, wanneer beschermde soorten in het geding zijn. Daarom valt vergunningverlening en keur niet onder de gedragscode. De keur en schouw zou derden wel de ruimte moeten bieden om tegemoet te komen aan de verplichtingen van de Flora- en Faunawet.

2.4 Geldigheid bij bestendig beheer en onderhoud

De wet verstaat onder ‘bestendig beheer en onderhoud’ werkzaamheden die gericht zijn op het handhaven van de bestaande situatie. Maatregelen zijn soms ingrijpend, zoals bij maaien of baggeren, maar zijn tevens een voortzetting van het beheer in het verleden. De werkzaamheden vinden doorgaans plaats in een cyclisch regime. Meestal is er voor deze

werkzaamheden een beheer- of onderhoudsplan. Het voorkomen van soorten is vaak afhankelijk van het gevoerde beheer. Continuerend is vaak een voorwaarde voor het voortbestaan van deze soorten ter plaatse. Grootschalig achterstallig onderhoud voldoet niet aan de hierboven genoemde criteria en valt daarom in de categorie 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'.

Naleving van de gedragscode geldt binnen de kaders van paragraaf 2.1 als een vrijstelling voor de volgende werkzaamheden.

Onderhoud aan en beheer van onder andere³:

- waterkeringen
- waterlopen (inclusief herprofilering van oevers voorzover vallend binnen de in de legger genoemde maten)
- ecologische verbindingen
- oeverbepanting/beekbegeleidende houtwallen/natuurvriendelijke oevers
- meestromende bergingen en nevengeulen
- kikkerpoelen langs waterlopen
- retentie- en bergingsgebieden
- kunstwerken
- transportstelsels
- zuiveringsinstallaties
- helofytenfilters
- slibverwerkingsinstallaties
- wegen, wegbermen, bermsloten
- bermen en onderhoudspaden langs waterlopen
- kunstwerken van wegen en waterlopen
- vaarwegen en havens
- voorzieningen ten behoeve van de bescherming van de waterstaatkundige infrastructuur of ter bescherming van flora en fauna, zoals hekwerken en afrasteringen. Deze kunnen onder andere zijn getroffen in het kader van recreatief medegebruik.⁴

Baggeren en herprofileren van onder andere⁵:

- waterlopen
- zandvangens in beken
- poelen en dobbers
- stedelijk water
- vaarwegen en havens
- depots

3 Voorzover de werkzaamheden tot doel hebben om het watersysteem te laten voldoen aan de maatvoering die in de legger of in onderhoudsplannen is neergelegd. Dat kan zijn in termen van onderhoudsdiepte, aan/afvoercapaciteit of doorstroomprofiel.

4 Tekst aangepast volgens het goedkeuringsbesluit, onderdeel Overwegingen algemeen, op pagina 2. In de versie die de waterschappen ter goedkeuring hebben voorgedragen, was in deze opsomming sprake van 'recreatieve voorzieningen' en 'toegangsvoorzieningen'.

5 Voorzover de werkzaamheden tot doel hebben om het watersysteem te laten voldoen aan de maatvoering die in de legger of in onderhoudsplannen is neergelegd. Dat kan zijn in termen van onderhoudsdiepte, aan/afvoercapaciteit of doorstroomprofiel.

2.5 Geldigheid bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting

De wet verstaat onder ruimtelijke ontwikkelingen inrichting activiteiten die nieuw zijn of een sterke wijziging ten opzichte van het verleden inhouden, zoals de aanleg van een kade of het dempen van een watergang. De werkzaamheden zijn voor de aldaar voorkomende soorten ingrijpend. De activiteiten vonden bovendien niet regelmatig of jaarlijks plaats, zoals het geval is bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden.

De gedragscode geldt niet als een vrijstelling voor werkzaamheden in de sfeer van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting als die schadelijk zijn voor de zwaarst beschermde categorie (soorten van tabel 3 van hoofdstuk 5). Voor schadelijke handelingen op plaatsen waar deze soorten voorkomen dient men over een ontheffing te beschikken.

Naleving van de gedragscode geldt binnen de kaders van paragraaf 2.1 als een vrijstelling voor de volgende werkzaamheden (uitsluitend voorzover het de soorten van tabel 2 van hoofdstuk 5 betreft).

De aanleg van onder andere:

- waterkeringen
- waterlopen
- retentie- en bergingsgebieden
- ecologische verbindingen
- wegen, wegbermen en bermsloten
- vaarwegen en havens
- aanleg van tijdelijke gronddepots
- voorzieningen ten behoeve van de bescherming van de waterstaatkundige infrastructuur of ter bescherming van flora en fauna, zoals hekwerken en afrasteringen. Deze kunnen onder ander zijn getroffen in het kader van recreatief medegebruik.⁶

De herprofilering (buiten de maten in de legger of het onderhoudsplan) van onder andere:

- watergangen (met inbegrip van beekherstel en hermeandering)
- oevers en walkanten
- waterkeringen
- demping

De bouw van onder andere:

- kunstwerken
- transportstelsels
- gebouwen
- zuiveringsinstallaties
- slibverwerkingsinstallaties

⁶ Tekst aangepast volgens het goedkeuringsbesluit, onderdeel Overwegingen algemeen op pagina 2. In de versie die de waterschappen ter goedkeuring hebben voorgedragen, was in deze opsomming sprake van 'recreatieve voorzieningen' en 'toegangsvoorzieningen'.

De sloop van onder andere:

- gebouwen
- kunstwerken
- installaties

De sanering van waterbodems:

- alle vormen

2.6 Geldigheid bij de bestrijding van plaagorganismen

Deze gedragscode geldt *niet* als vrijstelling voor het beheer en de schadebestrijding van plaagorganismen, zoals de muskusrat of de grote waternevel. Voor deze situaties gelden de artikelen 65 t/m 74a uit de Flora- en Faunawet⁷.

⁷ Zie voor een toelichting op deze artikelen de folder 'Beheer en schadebestrijding, over de Flora- en Faunawet in Nederland' van het Ministerie van LNV.

3 Implementatie in de organisatie

Dit hoofdstuk beschrijft de verantwoordelijkheden die het waterschap op zich neemt en hoe invulling wordt gegeven aan het begrip 'zorgvuldig handelen.' De concretisering in werkprotocollen is gegeven in hoofdstuk 4.

3.1 Algemene uitgangspunten

De gedragscode bevat een aantal procesafspraken maar biedt ook een concreet stappenplan voor veel voorkomende werkzaamheden. Voor de vrijstelling van de ontheffingsplicht dient het waterschap de overeengekomen gedragsregels na te leven in de praktijk. Ieder waterschap verbindt zich individueel, vrijwillig aan de gedragscode door middel van een besluit van het waterschapsbestuur.

Handelen volgens de gedragscode is alleen vereist op plaatsen waar beschermde soorten van tabel 2, 3 voorkomen, dat wil zeggen, waar zonder de gedragscode een ontheffing zou moeten worden aangevraagd. Daarnaast is altijd en overal - voor alle soorten - een zekere basiszorgplicht van toepassing (de algemene zorgplicht, zoals omschreven in de wet).

Deze gedragscode is een basisgedragscode. De gedragscode kan voor specifieke situaties met nadere beschermende maatregelen worden uitgebreid. De gedragscode biedt ruimte voor lokaal maatwerk, toegesneden op de lokale situatie en de soort waar het om gaat.

Uitgangspunt voor de concrete uitwerking in werkprotocollen is de strategie: negatieve effecten voorkomen → effecten beperken → schade compenseren. Het waterschap wijkt pas af van het voorkeurscenario als dat vanwege de primaire waterschapstaken in redelijkheid niet anders kan.

Van de werkwijze die is beschreven in hoofdstuk 4 kan onder voorwaarden worden afgeweken. De afwijking dient overtuigend in het project- of onderhoudsplan te worden gemotiveerd. Voorwaarde is dat op basis van een deskundigenoordeel onderbouwd wordt dat die andere werkwijze geen afbreuk doet aan het duurzaam voortbestaan van (populaties van) beschermde soorten, of zelfs beter is voor die soort(en). Als daar niet aan wordt voldaan, dan geldt de wettelijke plicht om ontheffing aan te vragen.⁸

Wanneer het gaat om soorten genoemd in tabel 3 van hoofdstuk 5 van dit document is afwijken alléén toegestaan voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud indien bovendien kan worden aangetoond dat de werkzaamheden niet op een andere plaats, een ander moment of op een minder schadelijke manier kunnen worden uitgevoerd.

De gedragscode geldt *niet* als vrijstelling voor het uitvoeren van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting ('nieuwe werken') als daaruit negatieve gevolgen voortvloeien voor de soorten in tabel 3 van hoofdstuk 5. In dergelijke gevallen is een ontheffing verplicht.

De gedragscode heeft alleen betrekking op de soorten die in de tabellen 2 en 3 van hoofdstuk 5 worden genoemd, maar kan uiteraard worden uitgebreid voor andere soorten. Hiermee kan voor deze soorten de algemene zorgplicht worden geconcretiseerd.

De gedragscode geldt als een aanbeveling voor de soorten die vermeld worden in tabel 1 van hoofdstuk 5 en voor de soorten die vermeld worden in de Rode Lijst van zeldzame en/of met uitsterven bedreigde planten- en diersoorten (voorzover deze niet onder de bescherming van de Flora- en Faunawet vallen). Het gaat in dit laatste geval om een groot aantal bedreigde, weinig voorkomende soorten hogere planten, mossen, korstmossen, insecten en andere ongewervelde dieren.

3.2 Beleid en organisatie

Een waterschap dat deze gedragscode overneemt verplicht zich om het zorgvuldig handelen ten aanzien van de juridisch zwaarder beschermde flora en fauna op hoofdlijnen te verankeren in zijn strategie en beleid van het waterschap. Bijvoorbeeld in het Waterbeheerplan en het Beheer- en Onderhoudsplan.

⁸ Zie het goedkeuringsbesluit, onderdeel Overwegingen algemeen, op pagina 2 en de toelichting pagina 1 punt 1. In het goedkeuringsbesluit is opgenomen: 'Afwijking van een in de gedragscode beschreven gedragsregel of een in het goedkeuringsbesluit voorgeschreven aanvulling daarop valt niet onder de reikwijdte van de goedkeuring.' Uit de toelichting bij het besluit blijkt dat de handelswijze die in paragraaf 3.1 van de gedragscode is beschreven geldt als een goedgekeurde gedragsregel.

Het waterschap zal de bescherming van de juridisch zwaarder beschermde planten- en diersoorten en hun leefgebieden in redelijkheid leidend laten zijn bij de planning van beheeractiviteiten en inrichtingsprojecten, binnen de randvoorwaarden die primaire waterschapstaken, logistieke en financiële mogelijkheden stellen.

Het waterschap maakt een overzicht van de juridisch zwaarder beschermde soorten waarvoor het waterschap gezien de verspreiding en de afhankelijkheid van het water(beheer)stelsel een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Indien de gedragscode daar niet in voorziet, stelt het waterschap voor deze soorten aparte protocollen op.

Het waterschap ontwikkelt een overzicht of groslijst van soort-beschermende werkmethoden en maatregelen die relevant zijn voor de specifieke omstandigheden binnen het waterschap en past die toe bij de uitvoering van werkzaamheden.

Het waterschap houdt bij de aanschaf van nieuw materieel rekening met de mogelijkheden die er zijn voor zorgvuldige omgang met de aanwezige flora en fauna.

3.3 Informatievoorziening

Het waterschap baseert zijn handelen op de beschikbare kennis over de ecologie en de bescherming van de soorten in zijn werkgebied. Het waterschap zal in beginsel geen fundamenteel of toegepast onderzoek starten, zoals naar ingreep/effect-relaties.

Het waterschap zorgt ten behoeve van zijn onderhoud- en beheerplannen en voor de daarop gebaseerde bestekken voor een voldoende dekkend en actueel inzicht in het voorkomen van de juridisch zwaarder beschermde soorten. Voldoende dekkend en actueel betekent ten minste dat de informatie over het voorkomen van beschermde soorten toereikend is om als onderlegger te dienen voor het bedrijfsmatig organiseren van het beheer en onderhoud in een cyclisch regime van 5 tot 10 jaar. Bestaande gegevens worden optimaal gebruikt en ontbrekende informatie wordt zo nodig aangevuld. De gebruikte verspreidingsgegevens zijn maximaal 10 jaar oud. De termijn kan variëren van 1 tot 10 jaar, afhankelijk van de te beschermen soort. Inventarisaties kunnen per soortgroep of deelgebied gefaseerd worden uitgevoerd. De schaalgrootte van het onderzoek is maximaal 1 x 1 km en bij voorkeur meer gedetailleerd⁹. De gegevens worden vastgelegd op een kaart. Eventuele markering in het veld is hierop aanvullend. De inventarisatie van soorten gebeurt door een ecologisch deskundig persoon.¹⁰

- 9 Voor een waterschap is het van praktisch belang dat de verspreidingsgegevens gedetailleerde informatie bevatten over het object van het beheer en onderhoud. Dit vraagt dus om een betrekkelijk gedetailleerd onderzoek. Bij minder specifieke informatie gelden immers de voorgeschreven maatregelen voor een veel groter oppervlak en ontstaat onduidelijkheid over het specifiek gewenste beheer ter garantie van het duurzaam voortbestaan van de soorten waar het om gaat. Er is geen juridische, wel een praktische voorkeur voor gedetailleerde informatie.
- 10 In deze alinea zijn de aanvullende bepalingen opgenomen die het goedkeuringsbesluit voorschrijft op pagina 3, onderdeel inventarisatie.

Verspreidingsgegevens kunnen ook bestaan uit een kaart van de (potentieel) geschikte leefgebieden in combinatie met het voorkomen van de soort in de regio. De inventarisatie kan desgewenst eerst worden toegespitst op de kansrijke leefgebieden en later meer gebiedsdekkend worden gemaakt. Bijvoorbeeld eerst de watergangen met een natuurfunctie, later de overige watergangen.

Ten behoeve van de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting zorgt het waterschap eveneens voor een voldoende dekkend en actueel inzicht in het vóórkomen van de juridisch zwaarder beschermde soorten in en rond het object van de ingreep. De verspreidingsgegevens zijn in dit geval maximaal vijf jaar oud. Zo nodig worden die bij de voorbereiding van het plan ter plaatse en in de directe omgeving geactualiseerd.

Als alternatief wordt volstaan met een onderzoek naar het voorkomen van (potentieel) geschikte leefgebieden in combinatie met het voorkomen van de soort in de regio. Aldus wordt het fictief voorkomen van de beschermde soorten vastgesteld en gehandeld alsof de soort daadwerkelijk voorkomt in het gebied¹¹. Hierbij geldt het voorzorgsbeginsel: bij twijfel over het voorkomen van een soort wordt óf de soort als ‘aanwezig’ opgenomen óf er wordt nader onderzoek uitgevoerd om de aanwezigheid uit te sluiten.

Het waterschap zorgt voor een goede kennis- en informatievoorziening over het voorkomen van de juridisch zwaarder beschermde soorten, zowel onder zijn eigen medewerkers als richting opdrachtnemers en, waar zinvol, overige derden. Het waterschap kan hiervoor specifieke producten ontwikkelen, zoals stappenplannen en checklists, databeheersystemen voor flora en fauna, beeldmateriaal beschermde soorten, cursussen, praktijktrainingen e.d. of aanhaken bij landelijke databanken.

De gebruikte verspreidingsgegevens voldoen te zijner tijd aan de eisen die het Ministerie van LNV formuleert voor monitoring en gegevensverzameling.

Het waterschap zorgt er voor dat bij controle door een handhavende instantie de gegevens over het voorkomen en de verspreiding van de juridisch zwaarder beschermde soorten in het werkgebied kunnen worden getoond.

¹¹ Deze werkwijze voorkomt uitgebreide inventarisaties en kan bijvoorbeeld ook in het winterseizoen worden uitgevoerd.

3.4 Doorwerking in de uitvoering

Het waterschap betreft de kennis over het voorkomen, de kwetsbaarheid en de ontwikkelingsmogelijkheden van de juridisch zwaarder beschermde planten- en diersoorten bij het opstellen van onderhouds- en beheerplannen.

Informatie over de aanwezigheid van juridisch zwaarder beschermde soorten wordt goed gedocumenteerd, mede met het oog op interne en externe controle. Het waterschap zal bij het opstellen van een onderhoudsplan de werkwijze met betrekking tot de juridisch zwaarder beschermde soorten nader specificeren. Deze specificatie wordt ook gebruikt om uitvoerders te instrueren. Op basis van deze instructie kan in het terrein verantwoording worden afgelegd aan de handhavende instantie.

Uitgangspunt voor de concrete uitwerking in werkprotocollen is de strategie: negatieve effecten voorkomen → effecten beperken → schade compenseren. Deze ‘trits’ betekent dat het waterschap allereerst probeert negatieve effecten te voorkomen door geen (of zo weinig mogelijk) werkzaamheden te verrichten in periodes waarin die soorten kwetsbaar zijn: tijdens de voortplantingstijd, de winterrust en/of migratie.

Wanneer dit niet mogelijk is, worden schadebeperkende (mitigerende) maatregelen getroffen. Pas in het uiterste geval vindt compensatie plaats. De schade wordt door het waterschap *op voorhand* fysiek gecompenseerd wanneer het gaat om leefgebieden en/of vermindering van de gunstige staat van instandhouding van soorten die worden genoemd in bijlage IV van de Habitatrictlijn (zie tabel 3, tweede deel, in hoofdstuk 5 van dit document).

Indien de gunstige instandhouding van de soort of de wetgeving dit vereist, wordt in de nabije omgeving een compenserend habitat aangelegd, waarbij geldt dat:

- de oppervlakte en kwaliteit van de aan te leggen biotopen minimaal gelijkwaardig is aan de oppervlakte en de kwaliteit van te vernietigen biotopen;
- de ruimtelijke samenhang met bestaande leefgebieden hersteld wordt, conform de eisen die de betrokken soorten hieraan stellen;
- vervangende biotopen tijdig vóór de ingreep worden aangelegd;
- de compensatie geschiedt volgens de regels die het Rijk en de Provincie hiervoor hebben opgesteld.

3.5 Onvoorziene omstandigheden

Indien, ondanks voorzorg en goede inventarisaties, tijdens de uitvoering van een activiteit onverwachts toch een beschermde soort in het gebied wordt aangetroffen, zal het waterschap terstond nagaan hoe overtreding van de wet kan worden voorkomen. Geprobeerd zal worden de desbetreffende planten en dieren zonder schade te verplaatsen, dan wel

door fasering van werkzaamheden of planwijziging te sparen. Indien dit in redelijkheid niet mogelijk is, zal contact worden opgenomen met het Ministerie van LNV voor een passende werkwijze. Uitgangspunt van dit overleg moet zijn dat de werkzaamheden zo min mogelijk vertraging oplopen.

In geval van een calamiteit (schadelijke lozing, overstroming) is sprake van overmacht. De handelwijze zoals bij overige calamiteiten treedt in werking, waarbij desnoods achteraf ontheffing kan worden verleend.

De inzet van (nood)bergings- en retentiegebieden valt niet onder deze calamiteitenregeling. De toekenning van die functie is een besluit, waarvoor aparte procedures gelden. De wijze waarop bergingsgebieden zo nodig worden ingezet, en de maatregelen die nodig zijn om aan de Flora- en Faunawet te voldoen, worden bij dat besluit betrokken (zie paragraaf 2.1).

3.6 Overige aspecten

Het waterschap bevordert door middel van voorlichting het zorgvuldig handelen van onderhoudsplichtigen, pachters, vergunninghouders en van (mede)gebruikers van waterschapsterreinen en wateren.

Bij de vangst van (al dan niet beschermde) schadelijke dieren worden methoden ingezet die bijvangst van juridisch zwaarder beschermde soorten redelijkerwijs voorkomen.

Bij monitoring en gegevensverzameling van de juridisch zwaarder beschermde soorten wordt gewerkt volgens de richtlijnen van het Ministerie van LNV op te stellen richtlijnen. Zolang deze richtlijnen nog niet zijn gepubliceerd worden zoveel mogelijk soortspecifieke en/of niet dodelijke vangst- en inventarisatiemethoden toegepast.

Het waterschap evalueert zijn beleid voor zorgvuldig handelen ten aanzien van de juridisch zwaarder beschermde soorten door middel van een monitorings- en evaluatieplan, en gebruikt de uitkomsten van de evaluatie voor verdere optimalisatie van beleid, organisatie en werkmethoden.

De goedkeuring die is verleend aan deze gedragscode geldt voor een periode van vijf jaar. Op basis van een door de Unie van Waterschappen uit te voeren evaluatie van de doeltreffendheid en werkbaarheid van de gedragscode, zal de Minister van LNV na die periode een besluit nemen over verlenging van de goedkeuring.¹²

¹² Zie het goedkeuringsbesluit, onderdeel conclusie, pagina 5/6 en de toelichting, pagina 5 punt 7.

4 De praktische uitvoering

In dit hoofdstuk worden de maatregelen beschreven die het waterschap zal treffen om schade aan het duurzaam voortbestaan van soorten bij beheer, onderhoud en bij nieuwe werken te voorkomen.

Inzicht in de ruimtelijke verspreiding, en in de kwetsbaarheid tijdens de periodes van voortplanting, (winter)rust en/of migratie, vormt de basis voor de planning van werkzaamheden. Hierbij streeft het waterschap naar een optimalisatie voor meerdere - soms strijdige - doelen, zowel voor ecologische doelen onderling als ook in samenhang met waterhuishoudkundige of uitvoeringstechnische doelstellingen. Daarom is het lastig om algemeen geldende protocollen op te stellen. Onderstaande richtlijnen zijn dan ook bedoeld als uitgangspunt voor waterschapspecifieke uitwerkingen.

Van de beschreven werkwijze kan onder voorwaarden worden afgeweken. De afwijking dient overtuigend in het project- of onderhoudsplan te worden gemotiveerd. Voorwaarde is dat op basis van een deskundigenoordeel onderbouwd kan worden dat die andere werkwijze geen afbreuk doet aan het duurzaam voortbestaan van (populaties van) beschermde soorten.¹³

Waar in de tekst sprake is van 'soort' of 'soorten', gaat het om de bescherming van populaties en niet om individuen. De tabellen van paragraaf 4.5 geven een overzicht van de gewenste fasering.

4.1 Voorbereiding van werkzaamheden

Het waterschap zorgt ervoor dat uitvoerend personeel op de hoogte is van deze gedragscode en voldoende is geïnstrueerd om die na te kunnen leven. Het uitvoerend personeel weet waar zich de juridisch zwaarder beschermde planten- en diersoorten bevinden. Dit kan door middel van een kaart of een markering in het terrein.

Het uitvoerend personeel wordt opgedragen om naar vermogen alert te zijn op niet-aangeduide (juridisch zwaarder beschermde) planten- en diersoorten en dienovereenkomstig te handelen.

Het waterschap zorgt op basis van ketenverantwoordelijkheid voor het naleven van de gedragscode door partijen die in opdracht van het waterschap handelen (loonwerkers, aannemers, onderzoekers e.d.). In de aanbestedingsopdracht worden de eisen ten aanzien van zorgvuldige werkmethoden opgenomen. Deze afspraken hebben mede betrekking op de planning van de werkzaamheden en de instructie van het door de opdrachtnemer in te zetten personeel en onderaannemers. Het waterschap controleert de naleving hiervan. Dit laat onverlet dat de opdrachtnemer hierin ook een eigen verantwoordelijkheid heeft.

¹³ Zie ook paragraaf 3.1.

In het geval van een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting ('nieuwe werken') dient voor soorten die worden genoemd in tabel 3 van hoofdstuk 5 van dit document altijd tijdig een ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode geldt hier niet als een vrijstelling.

4.2 Uitvoering bij beheer en onderhoud

4.2.1 Algemeen¹⁴

In de onderhoud- en beheerplannen geeft het waterschap aan hoe voorkomen zal worden dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de juridisch zwaarder beschermde (populaties van) soorten. Hierbij geldt het de strategie die is beschreven onder paragraaf 3.4. Dat houdt in: werken in de minst kwetsbare periode, en als dat niet mogelijk is, aanvullende maatregelen inzetten.

Bij alle werkzaamheden van het waterschap worden in beginsel de volgende elementen gespaard:

- broedkolonies en andere vaste nestplaatsen van vogels (onder andere nestholten van ijsvogels en oeverzwaluwen);
- plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde vissoorten en amfibieën en insecten paaien, paren, eieren afzetten, opgroeien of overwinteren;
- vleermuiskolonies in bomen en gebouwen;
- broeihopen van ringslangen;
- dassenburchten.

Voor onvermijdelijke schade aan dassenburchten wordt altijd een ontheffing aangevraagd.

In voorkomende gevallen wordt grote zorgvuldigheid betracht ten aanzien van schade aan:

- oude bomen (> 50 jaar) met spleten en hopen (in verband met mogelijk voorkomen van vleermuizen en holenbroedende vogels);
- oude gebouwen en bouwwerken (in verband met het mogelijk voorkomen van vleermuizen en vogels).

Zo nodig wordt nader onderzoek verricht om de aanwezigheid van vleermuizen of broedende vogels uit te sluiten.

Bij activiteiten na zonsondergang wordt rekening gehouden met de trek van onder andere padden en kikkers.

4.2.2 Maaien van kruidachtige vegetaties op bermen, dijken en schouwpaden¹⁵

Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2, 3 van hoofdstuk 5) worden verwacht, stemt het waterschap maaidatum en maaimethode af op de instandhouding van deze soorten. Naar volgorde van voorkeur vinden de werkzaamheden in de volgende periodes plaats:

¹⁴ Tekst aangepast volgens het goedkeuringsbesluit, onderdeel Voorzorgsmaatregelen, eerste bolletje, pagina 4.

¹⁵ Tekst aangepast volgens het goedkeuringsbesluit, onderdeel Voorzorgsmaatregelen, tweede tot en met vijfde bolletje, pagina 4.

- maaierwerkzaamheden worden bij voorkeur uitgevoerd na 15 juli en voor 15 maart. In deze periode vindt geen voortplanting van betekenis plaats van vogels, amfibieën en reptielen en hebben de meeste planten zaad gezet;
- in afwijking van het voorgaande kunnen maaierwerkzaamheden slechts vanaf 1 juni worden uitgevoerd, mits tijdens de werkgang goed wordt gelet op broedende vogels, hun nesten, eieren en jongen en op bloeiende, juridisch zwaarder beschermde plantensoorten opdat deze tijdens het maaien gespaard worden. In gebieden die van belang zijn voor strikt beschermde amfibieën dient slechts te worden gemaaid bij droog weer, mag niet worden geklepeld en dient de snijhoogte te worden aangepast¹⁶;
- in laatste instantie zullen maaierwerkzaamheden tussen 15 maart en 1 juni alleen plaatsvinden als dat, gezien de primaire waterschapstaken, niet anders kan en met de nodige voorzorg. Bijvoorbeeld, een vroege maaibeurt kan noodzakelijk zijn om de watergang bereikbaar te houden voor latere schoningswerkzaamheden. De voorzorgsmaatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, goed gedocumenteerd. Voor de soorten uit tabel 3 in hoofdstuk 5 geldt daarbij dat er sprake is van een groot openbaar belang en dat er geen alternatieven voor handen zijn;
- op plaatsen waar het broeden van de kwartelkoning wordt vermoed, wordt het maaien uitgesteld tot na 15 augustus;
- op plaatsen waar voortplanting van de ringslang wordt vermoed, wordt het maaien uitgesteld tot na 15 september, tenzij uit onderzoek is gebleken dat voortplanting kan worden uitgesloten;
- in gazons en andere intensief gebruikte en beheerde plaatsen kunnen maaierwerkzaamheden gedurende het gehele jaar door plaatsvinden, mits tijdens de werkgang goed wordt gelet op broedende vogels of andere juridisch zwaarder beschermde soorten;
- bij het afzetten van maaisel op land wordt rekening gehouden met beschermde terrestrische soorten. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.

Wanneer bovenstaande fasering in de tijd en ruimte onvoldoende waarborg biedt voor het voorkomen van schade, dan past het waterschap schadebeperkende maatregelen toe, zoals:

- delen van de vegetatie worden tijdens een maaibeurt niet of later gemaaid, opdat de functies van het leefgebied van te beschermen soorten gehandhaafd blijft (denk aan de overwintering van insecten). Dit komt ook ten goede aan de bescherming van jonge vogels;
- op de groeiplaats van te beschermen plantensoorten wordt niet gemaaid voordat deze zich voldoende hebben kunnen vermeerderen. Dit kan door te maaien na de zaadsetting of door minimaal 25% van de groeiplaats van deze soort(en) later te maaien of bij toerbeurt over te slaan. Dit geldt ook voor waardplanten van beschermde (insecten)soorten;
- er wordt natuurvriendelijk materieel ingezet en/of een sparende techniek toegepast, zoals het gebruik van wildredders;

¹⁶ Zie de toelichting bij het goedkeuringsbesluit, pagina 5 punt 8.

- wanneer er sprake is van vogelsoorten die voorkomen op de door LNV gepubliceerde 'Rode Lijst', dan worden de vogels, nesten en hun eieren actief opgespoord en gespaard;
- als niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden, kan men ervoor kiezen het gebied tijdelijk, incidenteel, ongeschikt te maken voor broedvogels, bijvoorbeeld door de vegetatie zeer kort te houden of door deze dagelijks te betreden. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend het voorkómen van de vestiging, niet het bestrijden van al aanwezige (vogel)soorten;
- in gebieden waar de waterspitsmuis en/of de noordse woelmuis voorkomt wordt 50% van de vegetatietype waar de soort van afhankelijk is, niet gemaaid.¹⁷

4.2.3 Schonen van waterlopen en oevers (het natte profiel)¹⁸

Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2, 3 van hoofdstuk 5) worden verwacht, stemt het waterschap de datum van de werkzaamheden en de werkmethode af op de instandhouding van deze soorten. Naar volgorde van voorkeur vinden de werkzaamheden in de volgende periodes plaats:

- schoningswerkzaamheden worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 juli tot 1 november, met een voorkeur voor de maanden september en oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën. Bovendien hebben in deze periode vrijwel alle water- en oeverplanten zaad gezet. In de maanden november-december kan worden geschoond zo lang de winterrust van vissen en amfibieën nog niet is ingetreden, dat wil zeggen, zolang de watertemperatuur boven de 10° C blijft;
- in tweede instantie kan schoning slechts tussen 1 juni en 15 juli worden uitgevoerd, mits goed wordt gelet op broedende vogels en bloeiende of zaadbevattende juridisch zwaarder beschermde planten. Groeiplaatsen van de juridisch zwaarder beschermde planten en vogelnesten worden bij het schonen ruim gespaard. Voor vogelnesten wil dat zeggen: minimaal 3 meter om het nest ongemoeid laten, tussen 15 maart en 1 juni minimaal 5 meter om het nest niet schonen;
- in laatste instantie zullen schoningswerkzaamheden in de periode tussen half maart en 1 juni alléén plaatsvinden als dit vanwege de primaire waterschapstaken niet anders kan en met de nodige voorzorg. De voorzorgsmaatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, goed gedocumenteerd. Voor de soorten uit tabel 3 in hoofdstuk 5 geldt bovendien de eis dat voor de werkzaamheden geen alternatieven voorhanden mogen zijn;
- het schonen geschiedt op zo'n manier dat water en de daarin voorkomende zaden en dieren kunnen terugstromen naar het water;
- het verdient aanbeveling het schoonsel minimaal 48 uur naast de watergang te laten liggen, opdat amfibieën terug naar de watergang kunnen vluchten. Langs watergangen met een botanische doelstelling kan een keuze worden gemaakt voor versneld afvoeren van het maaisel;

¹⁷ Zie toelichting bij het goedkeuringsbesluit pagina 2 punt 2.

¹⁸ Tekst aangepast volgens het goedkeuringsbesluit, onderdeel Voorzorgsmaatregelen, zesde, zevende en achtste bolletje, pagina 4.

- bij het afzetten van slootmaaisel op land wordt rekening gehouden met beschermde terrestrische soorten. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.

Bovenstaande fasering in ruimte en tijd biedt doorgaans voldoende bescherming voor soorten die frequent, maar diffuus in bepaalde regio's voorkomen, zoals de bittervoorn en het bermpje. Bij soorten die voorkomen als lokale populaties op specifieke locaties, zijn aanvullend schadebeperkende maatregelen nodig. Dat geldt ook voor de waardplanten of gastheren van de beschermde soorten. De maatregelen worden gespecificeerd in het onderhoudsplan, zoals:

- delen van de slootvegetatie en van de waterbodem (minimaal 25%) worden gespaard, door het werkgebied gefaseerd te schonen, opdat de functie van het leefgebied van te beschermen soort(en) behouden blijft en vissen en amfibieën kunnen vluchten;
- er wordt natuurvriendelijk materieel ingezet en/of een sparende techniek toegepast;
- op de kant gedeponeerd schoonsel wordt altijd¹⁹ gecontroleerd op aanwezigheid van te beschermen soorten, direct na het opschonen. Indien dergelijke organismen aanwezig zijn, worden deze teruggezet in het water. Dat geldt ook voor hun gastheren, zoals zoetwatermosselen in het leefgebied van de bittervoorn;
- op plaatsen waar te beschermen soorten voorkomen die afhankelijk zijn van krabbescheergemeenschappen (groene glazenmaker, zwarte stern) wordt minimaal 50% van de vegetatie gespaard. Het gespaarde gedeelte wordt pas geschoond nadat het eerder geschoonde gedeelte voldoende hersteld is;
- op plaatsen waar voortplanting van kamsalamanders wordt vermoed, worden werkzaamheden pas na 1 oktober uitgevoerd;
- indien niet kan worden voldaan aan de gedragsregel om minimaal 25% van vegetatie en slootbodem ongemoeid te laten (50% voor krabbescheer), dan dienen zodanig andere maatregelen te worden getroffen, dat het schonen van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van beschermde soorten. Bij het vaststellen van dergelijke maatregelen en het toezicht op de uitvoering daarvan dient een ter zake deskundige te worden ingeschakeld. De maatregelen dienen te worden vastgelegd en de effecten daarvan op de betreffende soorten dienen te worden gemonitord.²⁰

4.2.4 Baggeren van bodems, herprofilering en herstelwerkzaamheden aan oevers²¹

Het betreft hier werkzaamheden die tot doel hebben het watersysteem te laten voldoen aan de maatvoering die in de legger of in onderhoudsplannen is neergelegd. Dat kan zijn in termen van onderhoudsdiepte, aan/afvoercapaciteit of doorstroomprofiel. In tegenstelling tot het jaarlijkse maaien en schonen, wordt het baggeren doorgaans niet vaker dan eens per

¹⁹ Zie de toelichting op het goedkeuringsbesluit pagina 3 punt 3.

²⁰ Zie toelichting op het goedkeuringsbesluit pagina 3 punt 4. Zie tevens paragraaf 3.6 van de gedragscode.

²¹ Tekst aangepast volgens goedkeuringsbesluit, onderdeel Voorzorgsmaatregelen, negende bolletje, pagina 5.

acht jaar uitgevoerd. Dit leidt dus automatisch tot een fasering in tijd en ruimte. Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met bestaande richtlijnen voor de temperatuur van het water (tussen 10 en 25° C). Als die te hoog of te laag is, dan is extra voorzorg noodzakelijk. Bij een te lage temperatuur raken vissen en amfibieën inactief waardoor zij niet meer kunnen vluchten. Bij een te hoge temperatuur kan zuurstofloosheid van het water ontstaan.

Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2,3 van hoofdstuk 5) worden verwacht, stemt het waterschap de datum van de werkzaamheden en de methode af op de instandhouding van deze soorten. Naar volgorde van voorkeur vinden de werkzaamheden in de volgende periodes plaats:

- baggerwerkzaamheden worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 juli tot 1 november, met een voorkeur voor de maanden september en oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën. Bovendien hebben in deze periode vrijwel alle water- en oeverplanten zaad gezet. In de maanden november-december kan nog worden gebaggerd zo lang de winterrust van vissen en amfibieën nog niet is ingetreden, dat wil zeggen, zolang de watertemperatuur boven de 10° C blijft;
- in tweede instantie kan slechts gebaggerd worden tussen 1 juni en 15 juli en na het intreden van de winterrust (tussen 1 november en 15 maart), mits de werkzaamheden op kleinere schaal gefaseerd plaatsvinden. Dat wil zeggen als ook lokaal zo veel leefgebied wordt gespaard (minimaal 25%), als nodig is om de functies van het leefgebied van te beschermen soort(en) te kunnen behouden. Door fijnmaziger te werken kunnen te beschermen soorten vluchten, dan wel de gebaggerde delen opnieuw bevolken. Tussen 1 juni en 15 juli moet bovendien goed gelet worden op broedende vogels en bloeiende of zaadbevattende juridisch zwaarder beschermde planten;
- in de periode van half maart tot half juli (broed- en voortplantingsperiode) worden de werkzaamheden alléén uitgevoerd als dit vanwege de primaire waterschapstaken niet anders kan en met de nodige voorzorg. De voorzorgsmaatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, goed gedocumenteerd. Voor de soorten uit tabel 3 in hoofdstuk 5 geldt bovendien de eis dat voor de werkzaamheden geen alternatieven voorhanden mogen zijn.

Bovenstaande fasering in ruimte en tijd biedt doorgaans voldoende bescherming voor soorten die frequent, maar diffuus in bepaalde regio's voorkomen, zoals de bittervoorn en het biermpje. Bij soorten die voorkomen als lokale populaties op specifieke locaties, zijn aanvullend schadebeperkende maatregelen nodig. Dat geldt ook voor de waardplanten of gastheren van de beschermde soorten. De maatregelen worden gespecificeerd in het onderhoudsplan zoals:

- delen van de slootvegetatie en van de waterbodem (minimaal 25%) worden gespaard, zodat te beschermen soorten kunnen vluchten, dan wel de gebaggerde delen opnieuw kunnen bevolken. Dit kan door het werkgebied gefaseerd te baggeren;
- er wordt natuurvriendelijk materieel ingezet en/of een sparende techniek toegepast;

- te beschermen soort(en) worden tijdelijk weggevangen of geïsoleerd van dat deel van de watergang waar de werkzaamheden plaatsvinden;
- op de kant gedeponeerde bagger wordt direct gecontroleerd op aanwezigheid van te beschermen soorten. Deze worden teruggezet in het water. Dat geldt ook voor hun eventuele waardplanten en gastheren, zoals zoetwatermosselen in het leefgebied van de bittervoorn;
- op plaatsen waar te beschermen soorten voorkomen die afhankelijk zijn van krabbescheergemeenschappen (waaronder groene glazenmaker, zwarte stern) wordt minimaal 50% van de vegetatie en waterbodem gespaard. Tijdens het baggeren worden op de kant gedeponeerde krabbescheerplanten zoveel mogelijk teruggeplaatst;
- op plaatsen waar voortplanting van kamsalamanders wordt vermoed, worden werkzaamheden pas na 1 oktober uitgevoerd;
- indien niet kan worden voldaan aan de gedragsregel om 25% van vegetatie en slootbodem ongemoeid te laten (50% op plaatsen waar te beschermen soorten voorkomen die afhankelijk zijn van krabbescheer), dan dienen zodanig andere maatregelen te worden getroffen, dat het baggeren van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van te beschermen soorten. Bij het vaststellen van dergelijke maatregelen en het toezicht op de uitvoering daarvan dient een ter zake deskundige te worden ingeschakeld. De maatregelen dienen te worden vastgelegd en de effecten daarvan op de betreffende soorten dienen te worden gemonitord.²²

Bij het afzetten van bagger of slootmaaisel op land wordt rekening gehouden met beschermde terrestrische soorten. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.

Bij herstelwerkzaamheden aan watergangen en oevers worden zo nodig aldaar en in de directe omgeving schadebeperkende maatregelen getroffen, afhankelijk van de te beschermen soorten ter plaatse. Aanwezige vogels en hun nesten worden opgespoord en gespaard.

4.2.5 Begrazen

In het begrazingsplan wordt rekening gehouden met het vóórkomen van juridisch zwaarder beschermde planten- of diersoorten. Zo nodig wordt de begrazingsdruk (aantal dieren en periode van begrazing) en de keuze van diersoort hierop aangepast en worden eventueel gebieden uitgerasterd.

4.2.6 Snoeien en dunnen van opgaande beplanting

Snoi- en dunwerkzaamheden worden in beginsel uitgevoerd in de periode van september tot half maart, dus buiten het broedseizoen. Hierbij neemt het waterschap de volgende voorzorg in acht:

- oudere bomen (> 50 jaar) met spleten en holen worden op de aanwezigheid van vleermuizen gecontroleerd. Dergelijke bomen en de

²² Zie de toelichting bij het goedkeuringsbesluit pagina 4, punt 6. Zie tevens paragraaf 3.6 van de gedragscode.

- bomen in de directe omgeving daarvan dienen op zodanige wijze verzorgd te worden dat de verblijfplaatsen in stand blijven en aanwezige dieren niet worden verstoord;
- hollen van juridisch zwaarder beschermde dieren of bladhopen waarin zich slangen of juridisch zwaarder beschermde amfibieën zouden kunnen bevinden dienen te worden gespaard.

Tijdens het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) vinden géén snoei- en dunningswerkzaamheden plaats, tenzij uit controle is komen vast te staan dat zich in de directe omgeving geen broedende vogels of nesten bevinden.

Werkpaden en werkomgeving worden zo beperkt mogelijk gehouden. Daarbij en ook bij de valrichting van bomen en takken wordt rekening gehouden met bovenstaande punten.

Snoei- en dunningswerkzaamheden worden op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht zo mogelijk gefaseerd uitgevoerd (verspreiden over meerdere jaren), opdat leefgebieden van deze soorten gehandhaafd blijven.

Snoeihout en snippers worden buiten het leefgebied van de juridisch zwaarder beschermde soorten opgeslagen.

NB Het kappen van bomen anders dan uit een oogpunt van beheer en onderhoud van de opstand valt onder de categorie 'Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'. Voor dergelijke werkzaamheden geldt naast de Flora- en Faunawet tevens de Boswet. De gedragscode treedt niet in de plaats van een Kapvergunning.

4.2.7 Onderhoud aan waterkeringen

Hieronder wordt verstaan het regulier, periodiek onderhoud.

Grootschalige ingrepen, zoals het op hoogte brengen van dijken, valt onder de categorie 'nieuwe werken'. Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht, handelt het waterschap als volgt (met inachtneming van de beperkingen die de Wet op de waterkeringen oplegt: van 15 oktober tot 15 april is geen onderhoud toegestaan aan het buitentalud van een waterkerende dijk).

- Werkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen van vogels (15 maart - 15 juli), tenzij door onderzoek is vastgesteld dat zich op het terrein geen broedende vogels (meer) bevinden.
- Als het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, worden schadebeperkende maatregelen toegepast. Men kan ervoor kiezen het dijklichaam tijdelijk ongeschikt te maken voor broedvogels door de vegetatie zeer kort te houden of tevoren te frezen en/of door deze dagelijks te betreden. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend het voorkómen van de vestiging, niet het bestrijden van al aanwezige (vogel)soorten. Met deze aanpak kan men toch de noodzakelijke werkzaamheden uitvoeren, bijvoorbeeld bij herinzaai, zodat zich voor de winter een erosiebestendige zode kan ontwikkelen.

- Voorafgaand aan het onderhoud wordt geïnventariseerd hoe de instandhouding van populaties beschermde planten kan worden gewaarborgd. Afhankelijk van de ecologie en voortplanting van de soort (bollen, knollen, zaad), worden de planten opgenomen eventueel eerst in depot gezet en (naderhand) op een geschikte plek in de nabijheid uitgeplant. Dit voorzover soorten lokaal in hun voorkomen bedreigd worden door de ingreep.
- Natuurvriendelijke oevers worden ongemoeid gelaten.

4.2.8 Onderhoud verhardingen

Bij onderhoud aan verharde oppervlakten wordt tijdens het broedseizoen rekening gehouden met het vóórkomen van broedende vogels en andere beschermde diersoorten en planten in de nabije omgeving.

Gladheidsbestrijding in de nabijheid van waar juridisch zwaarder beschermde, zoutgevoelige plantensoorten groeien gebeurt met niet-schadelijke middelen.

In de directe omgeving van leefgebieden van juridisch zwaarder beschermde soorten wordt geen chemische onkruidbestrijding toegepast. Hiervan wordt alléén afgeweken als alternatieven (mechanisch, branden) niet mogelijk zijn.

NB Het is aan te raden dezelfde handelswijze toe te passen bij habitattypen die op grond van de Habitatrichtlijn moeten worden beschermd. Deze verplichting valt echter buiten het kader van deze gedragscode.

4.3 Uitwerking bij ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting ('nieuwe werken')

NB. Bij deze werkzaamheden moet er rekening mee worden gehouden dat voor soorten uit tabel 3 van hoofdstuk 5 van deze gedragscode geen vrijstelling mogelijk is. Indien sprake is van verboden handelingen ten aanzien van deze soorten moet hiervoor een ontheffing worden aangevraagd. Het naleven van de onderstaande gedragsregels zal echter de negatieve gevolgen zeker verminderen en de kans op het verkrijgen van een ontheffing vergroten.

4.3.1 Voorbereiding van nieuwe werken

Voorafgaande aan de realisatie van ruimtelijke inrichtingsprojecten zorgt het waterschap voor een voldoende dekkend en actueel overzicht van de verspreiding van de juridisch zwaarder beschermde planten- en diersoorten in het plangebied en de directe omgeving (zie ook paragraaf 3.3).

Voor juridisch zwaarder beschermde planten- en diersoorten worden specifieke behoudsmaatregelen in het plan opgenomen, bijvoorbeeld in de vorm van een werkprotocol. Deze maatregelen kunnen betrekking hebben op de locatiekeuze én op de werkwijze.

In het geval van de soorten uit tabel 3 van hoofdstuk 5 van dit document dient een ontheffing te worden aangevraagd bij de Minister van LNV. Hierbij dient te worden aangetoond dat:

- sprake is van een dwingende reden van groot openbaar belang voor het uitvoeren van het betreffende plan;
- de ingreep niet op een andere, minder schadelijke wijze of op een andere locatie kan plaatsvinden;
- de gunstige instandhouding van de getroffen soort(en) gewaarborgd is;
- voldoende mitigerende maatregelen en compensatie worden toegepast.

De benodigde maatregelen worden door het waterschap in een Programma van Eisen of besteksvoorschriften ook voorgeschreven aan anderen die werkzaamheden in opdracht van het waterschap uitvoeren. Het waterschap houdt hier toezicht op.

Tijdens de werkzaamheden wordt gecontroleerd op het alsnog voorkomen of hervestigen van juridisch zwaarder beschermde soorten. Indien dit het geval is worden plan en werkzaamheden hierop aangepast.

Verboden handelingen ten aanzien van vogels, hun nesten en eieren wordt door middel van preventie voorkómen, bijvoorbeeld door de werkzaamheden buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden.

Indien de wet verplicht tot compensatie van leefgebieden, worden hiervoor in de plaats nieuwe aangelegd voor de betreffende soorten, waarbij:

- de oppervlakte van het nieuw in te richten terrein voldoende groot en voldoende geschikt is om de betreffende soort(en) te handhaven;
- het nieuwe terrein deel uitmaakt van een samenhangend ruimtelijk netwerk van geschikte leefgebieden voor de betreffende soorten;
- het nieuwe terrein tijdig voor de aanvang van de ingreep gereed is en geschikt voor het herbergen van de desbetreffende soort(en).

4.3.2 Verwijderen van bovengrond en andere graafwerkzaamheden²³

Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht, worden de werkzaamheden in beginsel uitgevoerd buiten de kwetsbare perioden van deze soorten. Dit houdt in:

- werkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen van vogels (15 maart-15 juli) tenzij door onderzoek is vastgesteld dat zich op het terrein geen broedende vogels bevinden;
- als het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, worden schadebeperkende maatregelen toegepast. Men kan ervoor kiezen het werkgebied tijdelijk ongeschikt te maken voor broedvogels door de vegetatie zeer kort te houden of tevoren te frezen en/of door deze dagelijks te betreden. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend het voorkómen van de vestiging, niet het bestrijden van al aanwezige (vogel)soorten. Met deze aanpak kan men toch de noodzakelijke

²³ Tekst aangepast volgens goedkeuringsbesluit, onderdeel Voorzorgsmaatregelen, tiende bolletje op pagina 5.

- werkzaamheden in het voorjaar uitvoeren, zodat de vegetatie zich voor de winter kan ontwikkelen;
- voorafgaand aan de werkzaamheden wordt geïnventariseerd hoe de instandhouding van populaties beschermde planten kan worden gewaarborgd. Afhankelijk van de ecologie en voortplanting van de soort (bollen, knollen, zaad), worden de planten opgenomen, eventueel eerst in depot gezet en (naderhand) op adequate wijze uitgezet;
 - werkzaamheden op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde amfibieën, reptielen en zoogdieren worden verwacht vinden plaats buiten de overwinteringsperiode van deze soorten (1 november-1 april). Op plaatsen waar de zandhagedis wordt verwacht vinden geen werkzaamheden plaats tijdens de voortplantingsperiode van deze soort.

Tijdens de uitvoering worden maatregelen genomen om te voorkómen dat vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde soorten in de omgeving worden beïnvloed.

Wanneer tijdens de looptijd van het project hervestiging van juridisch zwaarder beschermde soorten ongewenst is, dan worden maatregelen genomen om te voorkómen dat hervestiging op het terrein kan optreden, bijvoorbeeld door het terrein tijdelijk kaal te houden of dagelijks te verstoren. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend het voorkómen van de vestiging, niet het bestrijden van al aanwezige (vogel)soorten.

4.3.3 Sloop van kunstwerken en gebouwen

Kunstwerken en gebouwen kunnen van belang zijn voor de volgende soortengroepen: (muur) planten, (broed)vogels, zoogdieren (vleermuizen en steenmarter), amfibieën en reptielen, de laatste vooral in verband met de overwintering.

Groeiplaatsen van beschermde muurplanten en muurvegetaties worden zoveel mogelijk in stand gelaten. Veel muurplanten behoren tot de juridisch zwaarder beschermde soorten van tabel 2 van hoofdstuk 5.

Wanneer vernietiging van groeiplaatsen onvermijdelijk is worden beschermde muurplanten en muurvegetaties in dijkbekledingen, muren en gebouwen buiten de bloeitijd uitgestoken en elders in geschikt biotoop teruggeplaatst.

Gebouwen en kunstwerken worden vóór de ingreep gecontroleerd op het voorkomen van onder meer (gier)zwaluwen, overwinterende (juridisch zwaarder beschermde) amfibieën en reptielen, op steenmarters en vleermuizen. Bij positief resultaat worden geen werkzaamheden uitgevoerd tijdens het broed- of nestelseizoen, noch tijdens de winterslaap van overwinterende vleermuizen. Bij aanwezigheid van vleermuiskolonies dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Bij substantiële aantasting van groeiplaatsen en verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde soorten worden maatregelen genomen om bij herontwikkeling van de locatie nieuw leefgebied voor de

desbetreffende planten en dieren te creëren. Te denken valt aan gebruik van speciale mortel voor muurplanten, nestelgelegenheid voor zwaluwen en holten die als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen fungeren.

4.3.4 **Bouwactiviteiten**

Bij bouwactiviteiten worden broedende vogels, kramende (juridisch zwaarder beschermde) zoogdieren en parende amfibieën op of nabij de bouwplaats in de planvoorbereiding en in de te hanteren werkwijze ontzien. Aandachtssoort is hier de rugstreeppad.

Bouwactiviteiten vinden in beginsel plaats in de daglichtperiode, opdat verstoring van de omgeving door verlichting wordt voorkomen. Bij nachtelijke verlichting van de bouwplaats wordt uitstraling naar de omgeving zo veel mogelijk voorkomen.

4.3.5 **Afdammen, dempen of vergraven van wateren²⁴**

Het afdammen, dempen of leegpompen van watergangen wordt op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht in beginsel uitgevoerd in de periode tussen 15 juli en 1 november, dat wil zeggen na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust van vissen, amfibieën en reptielen.

Als het niet mogelijk is om in deze periode te werken, dan is extra voorzorg nodig. Bij werkzaamheden tijdens de broedperiode kan men ervoor kiezen het werkgebied tijdelijk ongeschikt te maken voor broedvogels door de vegetatie zeer kort te houden of tevoren te frezen en/of door deze dagelijks te betreden. Dergelijke maatregelen dienen uitsluitend het voorkómen van de vestiging, niet het bestrijden van al aanwezige (vogel)soorten. Met deze aanpak kan men toch de noodzakelijke werkzaamheden in het voorjaar uitvoeren, zodat de vegetatie zich voor de winter kan ontwikkelen.

Voorafgaand aan het dempen of vergraven van de watergang wordt deze zoveel mogelijk vrij gemaakt van juridisch zwaarder beschermde dieren en planten:

²⁴ Tekst aangepast volgens goedkeuringsbesluit, onderdeel Voorzorgsmaatregelen, elfde bolletje op pagina 5.

- juridisch zwaarder beschermde planten worden ruim uitgestoken en elders teruggeplaatst, voor zover soorten lokaal in hun voorkomen bedreigd worden door de ingreep en deze ingreep onvermijdelijk is;
- juridisch zwaarder beschermde dieren worden weggevangen voorafgaande aan het dempen van de sloot en teruggeplaatst in geschikte biotopen in de omgeving, wanneer deze door de ingreep worden bedreigd;
- wanneer het gaat om leefgebieden van soorten die genoemd worden in tabel 3 van hoofdstuk 5 wordt voorafgaand aan het dempen eerst voldoende nieuw habitat ingericht. Deze nieuwe habitat moet ecologisch functioneren alvorens tot demping wordt overgegaan.

Bij het dempen van een watergang wordt het water één richting uitgedreven naar een naastliggende sloot, opdat aanwezige vissen en amfibieën kunnen ontsnappen.

Bij leegpompen van een watergang worden overige vissen en amfibieën tijdig weggevangen en elders uitgezet.

Het uitsteken van beschermde planten, het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen gebeurt onder begeleiding van en op aanwijzing van een ecologisch deskundig persoon met kennis van de betreffende soorten.

4.4 Uitwerking bij onderzoek en monitoring²⁵

Het vangen van juridisch zwaarder beschermde soorten gebeurt uitsluitend door bevoegde personen. (NB. Het vangen is doorgaans vergunningplichtig).

Bij het vangen van juridisch zwaarder beschermde zoogdieren voor onderzoek en monitoring wordt uitsluitend gewerkt volgens het DEC-protocol uit de Wet op het Dierenwelzijn.

Het uitsteken van beschermde planten, het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen gebeurt onder begeleiding van en op aanwijzing van een ecologisch deskundig persoon met kennis van de betreffende soorten.

4.5 Kalender van werkzaamheden

Onderstaande tabellen vatten de fasering van werkzaamheden samen, zoals beschreven in de voorgaande paragrafen van hoofdstuk 4. Deze tabellen moeten gelezen worden in samenhang met de corresponderende tekst.

²⁵ Tekst aangepast volgens goedkeuringsbesluit, onderdeel Voorzorgsmaatregelen, elfde bolletje op pagina 5.

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Onderhoud												
Maaien bermen, dijken en schouwpaden												
Schonen van het natte profiel												
Baggeren van bodems en herprofilering												
Herstelwerkzaamheden (1.)												
Begrazen (2.)												
Snoeien en dunnen van opgaande beplanting												
Onderhoud waterkeringen												
Onderhoud verhardingen (3.)												
Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting												
Verwijderen van bovengrond/ graven (4.)												
Sloop van kunstwerken en gebouwen (5.)												
Bouwactiviteiten (6.)												
Afdammen, dempen, vergraven van watergangen												

- Voorkeursperiode, met minste risico op afbreuk aan populaties van soorten.
- 2e voorkeursperiode: 'ja, mits'. Uitvoering met de nodige schadebeperkende maatregelen.
- 3e voorkeursperiode: 'nee, tenzij'. Alleen in uiterste noodzaak en met de nodige schadebeperkende maatregelen.

- (1.) Tijdens broedseizoen rekening houden met voorkomen van broedende vogels en andere beschermde soorten.
- (2.) Begrazingsdruk (aantal dieren en periode) en keuze diersoort aanpassen op voorkomen van juridisch zwaarder beschermde soorten.
- (3.) Tijdens broedseizoen rekening houden met voorkomen van broedende vogels en andere beschermde soorten.
- (4.) Bij het voorkomen van juridisch zwaarder beschermde amfibieën, reptielen en zoogdieren moet de periode van winterrust vermeden worden.
- (5.) Rekening houden met groeiplaatsen van beschermde muurplanten en voorkomen van onder meer (gier)zwaluwen, overwinterende (juridisch zwaarder beschermde) amfibieën en reptielen, steenmarters en vleurmuizen.
- (6.) Rekening houden met voortplanting van vogels en beschermde zoogdieren en amfibieën.

5 De tabellen 1, 2, 3 van beschermde soorten

5.1 Algemeen

De gedragscode heeft betrekking op de soorten die vermeld staan in de tabellen 2 en 3 van dit hoofdstuk. De tabellen komen overeen met de tabellen 1, 2 en 3 in de LNV brochure 'Buiten aan het Werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren'.

In de praktijk van de Flora- en Faunawet is ook sprake van tabel 1 soorten. Dat zijn algemene, niettemin wettelijk beschermde soorten waarvoor een algehele vrijstelling van de artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en Faunawet geldt, althans voor de werkzaamheden die vallen onder de vrijstellingsregeling.

Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld.

Voor andere werkzaamheden dan hierboven genoemd, is voor de soorten in tabel 1 wel een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets). *De soorten van tabel 1 zijn dus voor de gedragscode niet relevant.*

5.2 De soorten van tabel 1

Dit zijn algemene soorten waarvoor een algehele vrijstelling geldt van artikel 8 t/m 12 van de Flora- en Faunawet. *Deze zijn dus voor de gedragscode niet relevant.*

Tabel 1: Algemene soorten

Zoogdieren	
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Haas	<i>Lepus europeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Mol	<i>Talpa europea</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>

Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Reptielen en amfibieën

Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Middelste groene kikker	<i>Rana esculenta</i>
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>

Mieren

Behaarde rode bosmier	<i>Formica rufa</i>
Kale rode bosmier	<i>Formica polyctena</i>
Stronkmier	<i>Formica truncorum</i>
Zwartrugbosmier	<i>Formica pratensis</i>

Slakken

Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>

Vaatplanten

Aardaker	<i>Lathyrus tuberosus</i>
Akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>
Brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>
Breed klokje	<i>Campanula latifolia</i>
Dotterbloem	<i>Caltha palustris</i>
Gewone vogelmelk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>
Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>
Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>
Knikkende vogelmelk	<i>Ornithogalum nutans</i>
Koningsvaren	<i>Osmunda regalis</i>
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>
Zwanebloem	<i>Butomus umbellatus</i>

5.3 De soorten van tabel 2

Tabel 2 bevat, naast alle vogels, een aantal soorten die betrekkelijk zeldzaam zijn.

Het toetsingskader voor activiteiten die mogelijk schade berokkenen aan soorten uit deze tabel staat vermeld in bijlage 2 van dit document.

Soorten van tabel 2

Vogels	
Alle inheemse vogelsoorten	

Zoogdieren	
Damhert	Dama dama
Edelhert	Cervus elaphus
Eekhoorn	Sciurus vulgaris
Grijze zeehond	Halichoerus grypus
Grote bosmuis	Apodemus flavicollis
Steenmarter	Martes foina
Wild zwijn	Sus scrofa

Reptielen en amfibieën	
Alpenwatersalamander	Triturus alpestris
Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara

Dagvlinders	
Moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia
Vals heideblauwtje	Lycaeides idas

Vissen	
Bermpje	Noemacheilus barbatulus
Kleine modderkruiper	Cobitis taenia
Meerval	Silurus glanis
Rivierdonderpad	Cottus gobio

Vaatplanten	
Aangebrande orchis	Orchis ustulata
Aapjesorchis	Orchis simia
Beenbreek	Narthecium ossifragum
Bergklokje	Campanula rhomboidalis
Bergnachtorchis	Platanthera chlorantha
Bijenorchis	Ophrys apifera
Blaasvaren	Cystopteris fragilis
Blauwe zeedistel	Eryngium maritimum

Bleek bosvogeltje	<i>Cephalanthera damasonium</i>
Bokkenorchis	<i>Himantoglossum hircinum</i>
Brede orchis	<i>Dactylorhiza majalis majalis</i>
Bruinrode wespenorchis	<i>Epipactis atrorubens</i>
Daslook	<i>Allium ursinum</i>
Dennenorchis	<i>Goodyera repens</i>
Duitse gentiaan	<i>Gentianella germanica</i>
Franjementiaan	<i>Gentianella ciliata</i>
Geelgroene wespenorchis	<i>Epipactis muelleri</i>
Gele helmbloem	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata</i>
Groene nachtorchis	<i>Coeloglossum viride</i>
Groensteel	<i>Asplenium viride</i>
Grote keverorchis	<i>Listera ovata</i>
Grote muggenorchis	<i>Gymnadenia conopsea</i>
Gulden sleutelbloem	<i>Primula veris</i>
Harlekijn	<i>Orchis morio</i>
Herfstschroeforchis	<i>Spiranthes spiralis</i>
Hondskruid	<i>Anacamptis pyramidalis</i>
Honingorchis	<i>Herminium monorchis</i>
Jeneverbes	<i>Juniperus communis</i>
Klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>
Kleine keverorchis	<i>Listera cordata</i>
Kleine zonnedauw	<i>Drosera intermedia</i>
Klokjesgentiaan	<i>Gentiana pneumonanthe</i>
Kluwenklokje	<i>Campanula glomerata</i>
Koraalwortel	<i>Corallorhiza trifida</i>
Kruisbladgentiaan	<i>Gentiana cruciata</i>
Lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>
Lange zonnedauw	<i>Drosera anglica</i>
Mannetjesorchis	<i>Orchis mascula</i>
Maretak	<i>Viscum album</i>
Moeraswespenorchis	<i>Epipactis palustris</i>
Muurbloem	<i>Erysimum cheiri</i>
Parnassia	<i>Parnassia palustris</i>
Pijlscheefkelk	<i>Arabis hirsuto sagittata</i>
Poppenorchis	<i>Aceras anthroporum</i>
Prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>
Purperorchis	<i>Orchis purpurea</i>
Rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>
Rechte driehoeksvaren	<i>Gymnocarpium robertianum</i>
Rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis praetermissa</i>
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>
Rood bosvogeltje	<i>Cephalanthera rubra</i>

Ruig klokje	Campanula trachelium
Schubvaren	Ceterach officinarum
Slanke gentiaan	Gentianella amarella
Soldaatje	Orchis militaris
Spaanse ruiter	Cirsium dissectum
Steenanjer	Dianthus deltoides
Steenbreekvaren	Asplenium trichomanes
Stengelloze sleutelbloem	Primula vulgaris
Stengelomvattend havikskruid	Hieracium amplexicaule
Stijf hardgras	Catapodium rigidum
Tongvaren	Asplenium scolopendrium
Valkruid	Arnica montana
Veenmosorchis	Hammarbya paludosa
Veldgentiaan	Gentianella campestris
Veldsalie	Salvia pratensis
Vleeskleurige orchis	Dactylorhiza incarnata
Vliegenorchis	Ophrys insectifera
Vogelnestje	Neottia nidus-avis
Voorjaarsadonis	Adonis vernalis
Wantsenorchis	Orchis coriophora
Waterdrieblad	Menyanthes trifoliata
Weideklokje	Campanula patula
Welriekende nachtorchis	Platanthera bifolia
Wilde gagel	Myrica gale
Wilde herfsttijloos	Colchicum autumnale
Wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
Wilde marjolein	Origanum vulgare
Wit bosvogeltje	Cephalanthera longifolia
Witte muggenorchis	Pseudorchis albida
Zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
Zomerklokje	Leucjum aestivum
Zwartsteel	Asplenium adiantum-nigrum

Kevers

Vliegend hert	Lucanus cervus

Kreeftachtigen

Rivierkreeft	Astacus astacus

5.4 De soorten van tabel 3

Deze tabel bevat de soorten die genoemd worden in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Europees zeldzame/of bedreigde soorten) en een aantal - doorgaans zeer zeldzame - soorten die de Nederlandse Staat in bijlage 1 bij het Vrijstellingenbesluit daaraan heeft toegevoegd (zogenoeten AMvB-soorten).

Het toetsingskader voor activiteiten die mogelijk schade berokkenen aan soorten uit deze tabel staat vermeld in bijlage 2 van dit document. De eisen zijn over het algemeen strenger dan die voor de soorten uit tabel 2.

Soorten van tabel 3

A. Soorten genoemd in bijlage 1 Vrijstellingenbesluit

Zoogdieren	
Boommarter	<i>Martes martes</i>
Das	<i>Meles meles</i>
Eikelmuis	<i>Eliomys quercinus</i>
Gewone zeehond	<i>Phoca vitulina</i>
Veldspitsmuis	<i>Crocidura leucodon</i>
Waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>

Reptielen en amfibieën	
Adder	<i>Vipera berus</i>
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>
Ringslang	<i>Natrix natrix</i>
Vinpootsalamander	<i>Triturus helveticus</i>
Vuursalamander	<i>Salamandra salamandra</i>

Vissen	
Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>
Bittervoorn	<i>Rhodeus cericeus</i>
Elrits	<i>Phoxinus phoxinus</i>
Gestippelde alver	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>
Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>

Dagvlinders	
Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Dwergblauwtje	<i>Cupido minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Heideblauwtje	<i>Plebejus argus</i>

Iepepage	Strymonidia w-album
Kalkgraslanddikopje	Spialia sertorius
Keizersmantel	Argynnis paphia
Klaverblauwtje	Cyaniris semiargus
Purperstreepparelmoervlinder	Brenthis ino
Rode vuurvlinder	Palaeochrysophanus hippothoe
Rouwmantel	Nymphalis antiopa
Tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania
Veenbesparelmoervlinder	Bolaria aquilonais
Veenhooibeestje	Coenonympha tullia
Veldparelmoervlinder	Melitaea cinxia
Woudparelmoervlinder	Melitaea diamina
Zilvervlek	Clossiana euphrosyne

Vaatplanten	
Groot zeegras	Zostera marina

B. Soorten genoemd in bijlage IV Habitatrichtlijn

Zoogdieren	
Baardvleermuis	Myotis mystacinus
Bechstein's vleermuis	Myotis bechsteinii
Bever	Castor fiber
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandt's vleermuis	Myotis brandtii
Bruinvis	Phocoena phocoena
Euraziatische lynx	Lynx lynx
Franjestaart	Myotis nattereri
Gewone dolfin	Delphinus delphis
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laatvlieger	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Nathusius' dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra

Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Watervleermuis	Myotis daubentonii
Wilde kat	Felis silvestris
Witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris

Reptielen en amfibieën

Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Gladde slang	Coronella austriacus
Heikikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knoflookpad	Pelobates fuscus
Muurhagedis	Podarcis muralis
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans
Zandhagedis	Lacerta agilis

Dagvlinders

Donker pimperlblauwtje	Maculinea nausithous
Grote vuurvinder	Lycaena dispar
Pimperlblauwtje	Maculinea teleius
Tijmblauwtje	Maculinea arion
Zilverstreephoibeestje	Coenonympha hero

Libellen

Bronslibel	Oxygastra curtisii
Gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winterjuffer	Sympecma paedisca
Oostelijke witsnuitlibel	Leucorrhinia albifrons
Rivierrombout	Stylurus flavipes
Sierlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Vissen

Houting	Conegonus oxyrrhynchus
Steur	Acipenser sturio

Vaatplanten

Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>
Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>
Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>
Zomerschroeforchis	<i>Spiranthes aestivalis</i>

Kevers

Brede geelrandwaterroofkever	<i>Dytiscus latissimus</i>
Gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>
Heldenbok	<i>Cerambyx cerdo</i>
Juchtleerkever	<i>Osmoderma eremita</i>

Tweekleppigen

Bataafse stroommossel	<i>Unio crassus</i>

Bijlage 1: Overzicht van mogelijkheden tot vrijstelling
van de vergunningplicht voor waterschappen

Categorie	Vrijstelling van de verbodsbepalingen:	Algemene soorten	Juridisch zwaarder beschermde soorten	
		Soorten van tabel 1	Soorten van tabel 2	Soorten van tabel 3
Bestendig beheer en onderhoud	Art. 8 t/m 12			
Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting	Art. 8 t/m 12			

 Algehele vrijstelling, mits voldoende voorzorgsmaatregelen zijn getroffen (algemene zorgplicht)

 Vrijstelling, mits in het bezit van een goedgekeurde gedragscode
Zonder goedgekeurde gedragscode is een ontheffing verplicht

 Ontheffing verplicht, habitattoets is noodzakelijk voor beoordeling ontheffing

NB. In alle situaties geldt:

- algemene zorgplicht is verplicht;
- een activiteit mag nooit leiden tot een bedreiging van een populatie van een beschermde soort in de desbetreffende omgeving ('geen aantasting van de gunstige staat van instandhouding van een soort').

NB. Voor bestendig beheer en onderhoud ten behoeve van land- en bosbouw gelden andere regels.

Bijlage 2: Achtergronden bij de Flora- en Faunawet
en de gedragscode

De Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet beoogt de bescherming van in het wild levende planten en dieren. Dit gebeurt onder meer door middel van:

- een algemene zorgplicht;
- enkele verbodsbepalingen.

Voor de verbodsbepalingen kent de Flora- en Faunawet zowel vrijstellingsmogelijkheden als een ontheffingsplicht. Ontheffingen en vrijstellingen worden alleen verleend indien werkzaamheden geen afbreuk doen aan de duurzame instandhouding van de onderhavige planten- of dierpopulatie(s). Voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten gelden daarnaast verzwaarde eisen.

Algemene zorgplicht

Artikel 2 van de Flora- en Faunawet formuleert de algemene zorgplicht aldus:

- 1 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- 2 De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verbodsbepalingen

De volgende artikelen zijn in dit kader relevant:

Artikel 8.

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9.

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10.

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11.

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of

verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12.

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Het wettelijk regime voor de juridisch zwaarder beschermde soorten

Regime ten aanzien van de soorten uit tabel 2

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als

1) **bestendig beheer en onderhoud** of 2) **bestendig gebruik** of 3) **ruimtelijke ontwikkelingen**, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en Faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle in het wild levende vogelsoorten.

Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'.

Regime ten aanzien van de soorten uit tabel 3

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als 1)

'**bestendig beheer en onderhoud**' of 2) '**bestendig gebruik**', geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en Faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als:

- 1 '**bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw**'; en
- 2 '**bestendig gebruik**' geldt géén vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en Faunawet (opzettelijke verstoring), ook niet op basis van een gedragscode. Voor soorten in tabel 3 moet voor deze activiteiten voor artikel 10 een ontheffing aangevraagd worden.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als:

- 3 '**ruimtelijke ontwikkeling en inrichting**' geldt voor soorten in tabel 3 géén vrijstelling voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12, ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze situaties dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:

- 1 er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2 er is geen alternatief;
- 3 de overtreding doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. Aan alle drie moet voldaan zijn.

Onder in of bij de wet genoemd belang worden verstaan:

- onderzoek en onderwijs;
- repopulatie en herintroductie;
- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid;
- dwingende redenen van openbaar belang;
- het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom;
- belangrijke overlast veroorzaakt door dieren;
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

De Gedragscode volgens het Vrijstellingenbesluit

Om als vrijstelling voor de vergunningplicht te gelden dient een gedragscode te worden goedgekeurd door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Artikel 16c van het Vrijstellingenbesluit schrijft hierover:

- 1 *Een gedragscode, als bedoeld in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, wordt slechts goedgekeurd, indien hierin een wijze van uitvoering van werkzaamheden of gebruik is beschreven waarmee naar het oordeel van Onze Minister afdoende gewaarborgd is dat ten aanzien van de in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, bedoelde soorten:*
 - geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
 - zorgvuldig wordt gehandeld, hetgeen inhoudt dat:
 - 1e *slechts werkzaamheden verricht worden of gebruik plaatsvindt waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, bedoelde soorten;*
 - 2e *wat betreft dieren voorafgaand en tijdens de werkzaamheden of het gebruik in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat:*
 - i *de in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, bedoelde dieren worden gedood, verwond, gevangen, bemachtigd of met het oog daarop worden opgespoord;*
 - ii *nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfsplaatsen van de in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, bedoelde dieren worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord;*
 - iii *eieren van de in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, bedoelde dieren worden beschadigd of vernield.*
- 2 *Onze Minister kan het goedkeuringsbesluit intrekken, indien naar zijn oordeel de staat van instandhouding van de soorten, bedoeld in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, of de trend van de staat van instandhouding van deze soorten daartoe noodzaakt.*

Onder de in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, bedoelde soorten verstaat men de Vrijstellingenbesluitcategorieën ‘habitatrictlijnsoorten’, ‘soorten van bijlage 1 bij het Vrijstellingenbesluit’, ‘vogels’ en ‘overige soorten’. Deze soorten komen overeen met de soorten in hoofdstuk 5 van dit document.

Het Vrijstellingenbesluit licht de gedragscode vervolgens als volgt toe: 'In het Vrijstellingenbesluit worden (aan de gedragscode, red.) geen eisen gesteld. Het bedrijfsleven kan daar zelf een invulling aan geven. (...) Hoe concreter en duidelijker de gedragscode is, des te gemakkelijker kan worden aangetoond dat gehandeld is conform de gedragscode. Daarnaast ligt het in de rede dat de sectoren in bepaalde fasen van de werkprocessen gegevens vastleggen. Hierbij kan gedacht worden aan gegevens over de beschermde planten en dieren die bij een bepaald project bij inventarisaties aangetroffen zijn. Dergelijke documenten kunnen bijdragen om aan te tonen dat conform de goedgekeurde gedragscode gehandeld is.'

(...)

'De opsteller van een gedragscode dient te bezien welke invloed door hem uit te voeren werkzaamheden of gebruik heeft op beschermde soorten. Indien van de werkzaamheden of het gebruik wezenlijke invloed uitgaat op beschermde soorten, zal de gebruiker de uitvoering van de werkzaamheden of het gebruik dusdanig dienen aan te passen dat die wezenlijke invloed vermeden kan worden.

Om wezenlijke invloed te vermijden, kan het bijvoorbeeld noodzakelijk zijn het leefgebied van de soort te behouden. Indien het leefgebied bij de werkzaamheden of het gebruik toch vernietigd dient te worden, kan het ter voldoening aan de zorgvuldigheidsnormen nodig zijn om compenserende maatregelen te treffen.

In het kader van zorgvuldig handelen is ook de planning van belang. Om wezenlijke invloed te voorkomen kan het nodig zijn dat werkzaamheden en gebruik niet verricht worden in de voortplantings- of broedtijd. In de gedragscode kan beschreven worden hoe hiermee omgegaan wordt.

Wat betreft dieren houdt het zorgvuldig handelen voorts in elk geval in dat al het redelijke wordt gedaan of gelaten om te voorkomen dat dieren bijvoorbeeld worden gedood of opzettelijk verontrust. Dit kan in een gedragscode verankerd worden door een beschrijving te geven van de werkprocessen of de wijze van gebruik in relatie tot de in artikel 16b, tweede lid, onderdeel b, bedoelde beschermde diersoorten. Zo kan bijvoorbeeld worden beschreven dat bij het kappen van bomen in het broedseizoen, bomen gespaard worden waarin zich een nest met een broedende vogel bevindt en geen werkzaamheden worden uitgevoerd binnen een bepaalde afstand tot bomen waarin zich nesten met broedende vogels bevinden.’

Handhaving

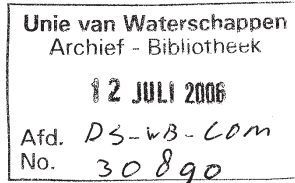
Over de handhaving van de Wet in het algemeen en de rol van de gedragscode stelt de Toelichting op het Vrijstellingenbesluit:
‘De gebruiker dient ten genoeg van de handhaver aan te tonen dat hij handelt conform de goedgekeurde gedragscode. De bewijslast ligt derhalve bij de gebruiker van de vrijstellingen. De gebruiker van de vrijstellingen is vrij om te bepalen hoe hij dit aantoont.

Over het algemeen zal een gedragscode die concreet en duidelijk geformuleerd is het voldoen aan de bewijslast vergemakkelijken. Het verdient aanbeveling bij het opstellen van de gedragscode reeds rekening te houden met de bewijslast. Voorts kan het vastleggen van gegevens in bepaalde fasen van de werkprocessen bijdragen aan het voldoen aan de bewijslast, bijvoorbeeld gegevens over de beschermde dieren en planten die zijn aangetroffen bij de inventarisaties.’

Het verdient derhalve aanbeveling om gegevens over de aanwezigheid van beschermde soorten én over uw werkwijze goed te documenteren. Dit geldt overigens in alle gevallen, ook als er niet volgens deze gedragscode wordt gewerkt.

Bijlage 3: Goedkeuringsbesluit Minister van
LNV dd. 10 juli 2006, met de schriftelijke
toelichting dd. 23 augustus 2006

Unie van Waterschappen
De heer mr. R.J. van der Kluit,
algemeen directeur
Postbus 93128
2509 AE 's-GRAVENHAGE

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
9 november 2005	24978 WB/EL	DN. 2006/1934	10 juli 2006
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Goedkeuringsbesluit gedragscode voor Waterschappen. (TRC 2006/3652)		3784937	

Geachte heer Van der Kluit,

Naar aanleiding van uw hierboven vermelde brief waarmee u mij de *Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen* aanbiedt met het verzoek deze goed te keuren, deel ik u het volgende mede.

Op het ontwerpgoedkeuringsbesluit zijn in het kader van de uniforme voorbereidingsprocedure van de Algemene Wet Bestuursrecht 8 zienswijzen ingebracht. De ingebrachte zienswijzen vormen voor mij geen aanleiding om goedkeuring aan de gedragscode te onthouden. Zij vormen wel aanleiding voor enige aanvullingen in het definitieve besluit.

Wettelijk kader

Op basis van artikel 16b van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet* gelden de verboden, bedoeld in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet niet bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer of onderhoud van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen en bermen en bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van natuurbeheer en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits de werkzaamheden plaatsvinden overeenkomstig een door de minister van LNV-goedgekeurde gedragscode. De vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt niet voor beschermde soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn en bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Een gedragscode wordt conform artikel 16c van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten slechts goedgekeurd indien hierin een wijze van uitvoering van werkzaamheden is beschreven, waarmee afdoende gewaarborgd is dat ten aanzien van beschermde soorten:

- geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen houdt in dat van de in de gedragscode beschreven werkzaamheden geen wezenlijke invloed uitgaat op beschermde soorten en voorafgaand en tijdens de werkzaamheden in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om schade aan beschermde diersoorten te voorkomen.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Natuur
Willem Witsenplein 6
Postadres: Postbus 20401
2500 EK 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 3786868
Fax: 070 - 3786100

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
10 juli 2006	DN. 2006/1934	2

Overwegingen

Algemeen

Onder 2.4 van de gedragscode is een opsomming gegeven van de werkzaamheden waarop de code betrekking heeft. Dit zijn werkzaamheden die tot doel hebben om het watersysteem te laten voldoen aan de maatvoering die in de legger of in onderhouds-plannen is neergelegd. Deze werkzaamheden zijn naar mijn oordeel te vatten onder het belang bestendig beheer of onderhoud aan infrastructuur in artikel 16b van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Met dien verstande dat onderhoud en beheer van recreatieve voorzieningen en toegangsvoorzieningen als hekwerken en afrasteringen hier niet onder vallen. De vrijstelling in het kader van bestendig beheer en onderhoud aan infrastructuur is verleend in het belang van de bescherming van flora en fauna en in het belang van openbare veiligheid. Het onderhoud en beheer van voornoemde voorziening is hier naar mijn oordeel niet onder te vatten, tenzij voornoemde voorzieningen noodzakelijk zijn ten behoeve van de bescherming van de waterstaatkundige infrastructuur of de flora en fauna. In de paragrafen 2.4 en 2.5 dient daarom voor de term ‘recreatieve voorzieningen’ te worden gelezen: voorzieningen in het kader van recreatief medegebruik ter bescherming van de waterstaatkundige infrastructuur of ter bescherming van de flora en fauna. Voor “toegangsvoorzieningen als hekwerken en afrasteringen” dient te worden gelezen: voorzieningen ten behoeve van de bescherming van de waterstaatkundige infrastructuur of ter bescherming van flora en fauna, zoals hekwerken en afrasteringen.

De gedragscode heeft tevens betrekking op de aanleg van onder andere waterkeringen en rentiegebieden, herprofilering van oevers en walkanten, de bouw en sloop van gebouwen en de sanering van waterbodems. Een opsomming hiervan staat onder 2.5. Deze werkzaamheden zijn naar mijn oordeel te vatten onder het belang ruimtelijke ontwikkeling en inrichting in artikel 16b van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*.

Alle werkzaamheden, waarop de gedragscode betrekking heeft, zijn naar hun aard gericht op het uitvoeren van reguliere waterschapstaken en niet op het gebruik, zowel commercieel als niet-commercieel, van afzonderlijk beschermde soorten.

De voorzorgsmaatregelen in de gedragscode zijn minimumnormen voor zorgvuldig handelen, waar een waterschap zich in ieder geval aan moet houden. Waar in de gedragscode staat “in redelijkheid”, “in beginsel”, “verdient aanbeveling” of “indicatief” beschouw ik de daar beschreven voorzorgsmaatregel als de concreet na te leven gedragsregel. Afwijking van een in de gedragscode beschreven gedragsregel of een in dit goedkeuringsbesluit voorgeschreven aanvulling daarop valt niet onder de reikwijdte van de goedkeuring. In een dergelijk geval dient ontheffing te worden aangevraagd.

De vrijstelling van de verbodsbepalingen in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet geldt slechts als aantoonbaar wordt gehandeld conform de gedragscode. De toepassing van de gedragscode moet daarom goed worden gedocumenteerd. In de gedragscode is niet voorzien in de wijze waarop dit moet gebeuren. Het is de verantwoordelijkheid van elk waterschap om de naleving van de gedragscode goed te documenteren.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
10 juli 2006	DN. 2006/1934	3

Inventarisatie

In de gedragscode staat dat het waterschap voor een voldoende dekkend en actueel overzicht zorgt van beschermde soorten. De maximale termijn van 10 jaar voor de actualiteit van verspreidingsgegevens vat ik zo op dat het afhankelijk is van de soort welke termijn van toepassing is (dit kan variëren van 1 tot 10 jaar). Voldoende dekkend en actueel betekent ten minste dat de informatie over het voorkomen van beschermde soorten toereikend is om als onderlegger te dienen voor het bedrijfsmatig organiseren van het beheer en onderhoud in een cyclisch regime van 5 tot 10 jaar. De gegevens worden vastgelegd op een kaart. Een eventuele markering in het veld is hierop aanvullend. Het waterschap hanteert het voorzorgsbeginsel: bij twijfel over het voorkomen van een soort, wordt óf de soort als aanwezig beschouwd óf er wordt nader onderzoek gedaan om de aanwezigheid uit te sluiten. Met deze maatregelen wordt naar mijn oordeel afdoende gewaarborgd dat ten aanzien van alle op een uitvoeringslocatie aanwezige beschermde soorten passende maatregelen genomen worden om schade aan de soorten te voorkomen. Wel met de kanttekening dat de inventarisatie van soorten moet gebeuren door een ecologisch deskundig persoon.

Voorzorgsmaatregelen

In de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen opgenomen om schade aan beschermde soorten te voorkomen. Deze maatregelen zijn onderverdeeld naar uitvoering bij beheer en onderhoud en uitwerking bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

De voorzorgsmaatregelen in het kader van beheer en onderhoud bestaan onder andere uit het sparen van broedkolonies en andere vaste nestplaatsen van vogels, het uitvoeren van werkzaamheden buiten de periode waarin soorten zich voortplanten of overwinteren (bijvoorbeeld maaien na 15 augustus op plaatsen waar de kwartelkoning wordt vermoed, schonen van waterlopen in de periode 15 juli tot 1 november), niet baggeren bij een watertemperatuur onder de 10°C, en het sparen van delen van de slootvegetatie en waterbodem.

De voorzorgsmaatregelen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting bestaan onder andere het nemen van preventieve maatregelen om vestiging van een soort op een bouwterrein te voorkomen, het sparen van groeiplaatsen van beschermde muurplanten, het uitvoeren van werkzaamheden buiten de voorplantingsperiode (15 maart - 15 juli voor vogels) en overwinteringsperiode (1 november - 1 april voor amfibieën, reptielen en zoogdieren).

Naar mijn oordeel wordt door het nemen van de in de gedragscode genoemde voorzorgsmaatregelen op passende wijze gewaarborgd dat schade, en daarmee negatieve wezenlijke invloed, aan beschermde soorten wordt voorkomen. Wel met de kanttekening dat de voorzorgsmaatregelen conform de volgende aanpassingen en aanvullingen moeten worden uitgevoerd.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
10 juli 2006	DN. 2006/1934	4

- (4.2.1) - *plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde vissoorten, amfibieën en insecten paaien, eieren afzetten, opgroeien of overwinteren.*
- (4.2.2) *maaiwerkzaamheden kunnen slechts vanaf 1 juni worden uitgevoerd, mits tijdens de werkgang goed wordt gelet op broedende vogels, en hun nesten, eieren en jongen, en bloeiende [...] plantensoorten, opdat deze tijdens het maaien gespaard worden. In gebieden die van belang zijn voor strikt beschermde amfibieën dient slechts te worden gemaaid bij droog weer, mag niet worden geklepeld en dient de snijhoogte te worden aangepast.*
- (4.2.2) *in gazons en andere intensief gebruikte en beheerde plaatsen kunnen maaiwerkzaamheden gedurende het gehele jaar door plaatsvinden, mits tijdens de werkgang goed wordt gelet op broedende vogels of andere [...] soorten.*
- (4.2.2) *delen van de vegetatie worden tijdens een maaibeurt niet of later gemaaid, opdat de functies van het leefgebied van te beschermen soorten gehandhaafd blijft.*
- *In gebieden met waterspitsmuis en/of noordse woelmuis wordt 50% van de vegetatie niet gemaaid.*
- (4.2.3) *schoning kan slechts tussen 1 juni en 15 juli worden uitgevoerd, mits [...] Groeiplaatsen van [...] beschermde planten en vogelnesten worden bij het schonen ruim gespaard (minimaal 3 meter om het nest ongemoeid laten, tussen 15 maart en 1 juni: minimaal 5 meter om het nest niet schonen).*
- (4.2.3) *op de kant gedeponeerde schoonsel wordt, op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde vissoorten, amfibieën en insecten voorkomen altijd gecontroleerd op aanwezigheid van dergelijke organismen, direct na het opschonen. Indien dergelijke organismen aanwezig zijn, worden deze teruggezet in het water. [...]*
- (4.2.3) *delen van de slootvegetatie en van de waterbodem (minimaal 50% voor vegetaties met krabbescheer, minimaal 25% voor overige slootvegetaties) worden gespaard, door het werkgebied gefaseerd te schonen, opdat de functie van het leefgebied van de te beschermen soort(en) behouden blijft en vissen en amfibieën kunnen vluchten. Het geschoonde deel van vegetaties met krabbescheer dient vanuit het gespaarde deel afdoende hersteld te zijn, voordat tot schoning van het gespaarde deel mag worden overgegaan. Tijdens het schonen worden op de kant gedeponeerde krabbescheerplanten zoveel mogelijk in het water teruggeplaatst. Voor zover de overdimensionering van waterlopen niet toelaat dat ten minste 50% van de krabbescheervegetatie en 25% van overige slootvegetaties wordt gespaard, dienen op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten voorkomen zodanige andere maatregelen te worden getroffen dat het schonen van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van die soorten. Bij het vaststellen van dergelijke maatregelen en het toezicht op de uitvoering daarvan dient een terzake deskundige te worden ingeschakeld. De maatregelen dienen te worden vastgelegd en de effecten daarvan op de betreffende soorten dienen te worden gemonitord.*

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
10 juli 2006	DN. 2006/1934	5

- (4.2.4) baggeren kan slechts tussen 1 juni en 15 juli en na het intreden van de winter-rust (tussen 1 november en 1 maart), mits de werkzaamheden op kleinere schaal gefaseerd plaatsvinden. Dat wil zeggen dat lokaal zoveel leefgebied (*minimaal 50% voor wateren met krabbescheervegetaties, minimaal 25% voor overige wateren*) wordt gespaard *als nodig is om de functies van het leefgebied van de te beschermen soort(en) te behouden. Tijdens het baggeren worden op de kant gedeponeerde krabbescheerplanten zoveel mogelijk in het water teruggeplaatst. Voor zover de overdimensionering van waterlopen niet toelaat dat ten minste 50% van de groei-plaats van de krabbescheervegetatie wordt gespaard, dienen op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde insecten voorkomen zodanige andere maatregelen te worden getroffen dat het baggeren van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van die soorten. Bij het vaststellen van dergelijke maatregelen en het toezicht op de uitvoering daarvan dient een terzake deskundige te worden ingeschakeld. De maatregelen dienen te worden vastgelegd en de effecten daarvan op de betreffende soorten dienen te worden gemonitord. [...]*
- (4.3.2) werkzaamheden op plaatsen waar [...] beschermde amfibieën, reptielen en zoogdieren worden verwacht vinden plaats buiten de overwinteringsperiode van deze soorten (1 november - 1 april). *Op plaatsen waar de zandhagedis wordt verwacht vinden geen werkzaamheden plaats tijdens de voortplantingsperiode van deze soort.*
- (4.3.5/4.4) *het uitsteken van beschermde planten, het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen gebeurt onder begeleiding van en op aanwijzing van een ecologisch deskundig persoon met kennis van de betreffende soorten.*

De gedragscode is opgesteld voor alle waterschappen. Elk waterschap verbindt zich door een besluit van het bestuur om de gedragscode na te leven. In de gedragscode staat dat een waterschap aparte protocollen opstelt voor soorten waarvoor dat waterschap, gezien de verspreiding en afhankelijkheid van het water(beheer)stelsel, een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Op die manier wordt naar mijn oordeel, door op lokaal niveau soortspecifieke voorzorgsmaatregelen te nemen, aanvullend op de minimumnormen, wezenlijke invloed op beschermde soorten voorkomen. Daarbij dient te worden aangegeven dat de protocollen alleen onder de reikwijdte van de goedkeuring vallen, als ze zijn (mede)opgesteld door een ecologische deskundige met kennis van de betreffende soorten.

Conclusie

Gezien bovenstaande overwegingen en met inachtneming van de aanvullingen en aanpassingen, ben ik van mening dat de gedragscode een werkwijze voorschrijft die voldoet aan de vereisten in artikel 16c van het *Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*.

Derhalve keur ik de *Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen* goed.

De goedkeuring geldt voor een periode van vijf jaar. Op basis van een door de Unie van Waterschappen uitgevoerde evaluatie van de doeltreffendheid en werkbaarheid van de gedragscode, zal de minister van LNV na die periode een besluit nemen over verlenging van de goedkeuring.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
10 juli 2006	DN. 2006/1934	6

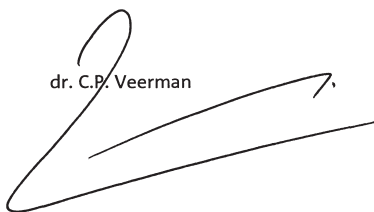
De vrijstelling op basis van deze goedkeuring geldt overigens alleen voor die werkzaamheden en die soorten waarvoor in de gedragscode voorzorgsmaatregelen zijn opgenomen.

Voor de volledigheid wijs ik u erop dat voor het uitsteken van beschermde planten, het vangen van beschermde dieren en het elders terugplaatsen of uitzetten, een maatregel die genoemd wordt in de gedragscode om schade aan beschermde soorten te voorkomen, een ontheffing van artikel 13 van de Flora- en faunawet nodig kan zijn.

Binnen zes weken na de dag waarop mededeling is gedaan van dit besluit kunnen belanghebbenden een beroepschrift indienen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank te Den Haag, sector bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH, 's-Gravenhage.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

dr. C.P. Veerman

Directie Natuur

Unie van Waterschappen
Archief - Bibliotheek

31 AUG. 2006

Afd. WB
No. 32012

Unie van Waterschappen
De heer mr. R.J. van der Kluit,
algemeen directeur
Postbus 93128
2509 AE 's-GRAVENHAGE

Kopie voor:
Archief
Div, K. 119
MT/DIR, K. 107
Lanters, K. 132
JZ, Scheffers, K. 8313

AFGEDAAN	
Directie NATUUR	
Afgedaan :	d.d. 24/8
Redacteur :	Paraaf: <i>f.</i>
Bewaartermijn :	Eeuwig
Onderwerp :	landbouw, natuur en voedselkwaliteit

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		DN. 2006/2407	23 augustus 2006
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Gedragscode.		3784937	
(TRC 2006/4339)			

Geachte heer Van der Kluit,

Op 10 juli 2006 is de gedragscode voor Waterschappen goedgekeurd. Inmiddels is tijdens overleg met uw medewerkers gebleken dat enige in het goedkeuringsbesluit voorgeschreven aanvullingen op de voor goedkeuring ingediende gedragscode aanleiding geven tot vragen en misverstanden bij zowel de Unie van Waterschappen als bij individuele waterschappen. In deze brief wordt een antwoord gegeven op de meest gestelde vragen en gepoogd gerezen misverstanden recht te zetten. Verwijzingen naar hoofdstukken hebben betrekking op de gedragscode zoals deze voor goedkeuring werd ingediend.

Tijdens bedoeld overleg is gebleken dat de Unie van Waterschappen voornemens is de in het goedkeuringsbesluit voorgeschreven aanvullende gedragsregels te integreren in een werkexemplaar van de gedragscode voor dagelijks gebruik door de waterschappen. Daar kunnen onderstaande vragen en antwoorden bij van nut zijn.

1. In hoeverre mag bij de uitvoering van werkzaamheden worden afgeweken van de in de gedragscode opgenomen gedragsregels en de in het goedkeuringsbesluit daarop gegeven aanvullingen?

In het goedkeuringsbesluit is opgenomen:

"Afwijking van een in de gedragscode beschreven gedragsregel of een in het goedkeuringsbesluit voorgeschreven aanvulling daarop valt niet onder de reikwijdte van de goedkeuring. In een dergelijk geval dient ontheffing te worden aangevraagd."

Dat betekent niet dat in alle gevallen van onvoorziene omstandigheden, waarvoor in de gedragscode en in de aanvullingen daarop in het goedkeuringsbesluit geen pasklare oplossing kon worden geboden, ontheffing is vereist. Van de werkwijze die is beschreven in hoofdstuk 4 van de gedragscode en de daarop in het goedkeuringsbesluit gegeven aanvullingen mag onder voorwaarden worden afgeweken.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Natuur
Willem Witsenplein 6
Postadres: Postbus 20401
2500 EK 's-Gravenhage
Telefoon: 070 - 3786868
Fax: 070 - 3786100

Datum Kenmerk
23 augustus 2006 DN. 2006/2407

Vervolgblad
2

Die voorwaarden (in de gedragscode opgenomen onder 3.1 *Algemene uitgangspunten* en 4 *De praktische uitvoering*) zijn:

- De afwijking dient overtuigend in het project- of onderhoudsplan te worden gemotiveerd.
 - Op basis van een deskundigenoordeel dient te worden onderbouwd dat de andere werkwijze geen afbreuk doet aan het duurzaam voortbestaan van (populaties van) beschermde soorten of zelfs beter is voor die soorten.
- Indien niet aan de beide hiervoor vermelde voorwaarden is voldaan, geldt de ontheffingplicht.

2. In gebieden met waterspitsmuis en/of noordse woelmuis mag volgens het goedkeuringsbesluit 50% van de vegetatie niet worden gemaaid. Wanneer en op welke locaties en op welke vegetatietypen is deze aanvullende gedragsregel van toepassing?

Van belang is in dit verband waar deze aanvullende gedragsregel in de voor goedkeuring overgelegde gedragscode dient te worden ingepast. In paragraaf 4.2.2 *Maaien van kruidachtige vegetaties op bermen, dijken en schouwpaden* wordt onderscheid gemaakt in enerzijds algemeen te volgen gedragsregels, die betrekking hebben op fasering in tijd en ruimte en anderzijds meer specifieke gedragsregels die gelden, indien die eerder vermelde algemeen te volgen gedragsregels onvoldoende waarborg bieden voor het voorkomen van schade. De in het goedkeuringsbesluit opgenomen aanvullende gedragsregel betreffende waterspitsmuis en/of noordse woelmuis dient, overeenkomstig de in het goedkeuringsbesluit gehanteerde volgorde van de aanvullingen, te worden ingepast tussen de meer specifieke gedragsregels, die van toepassing zijn als de meer algemeen te volgen gedragsregels onvoldoende waarborg bieden voor het voorkomen van schade. Dat betekent dat in voorkomende gevallen moet worden vastgesteld of de meer algemeen geldende gedragsregels ook voor waterspitsmuis en/of noordse woelmuis al dan niet afdoende zijn. Als deze niet afdoende zijn, treedt de aanvullende gedragsregel van het goedkeuringsbesluit daarvoor in de plaats. Daar komt bij dat onder voorwaarden altijd mag worden afgeweken van zowel de meer algemene als van de meer specifieke gedragsregels van hoofdstuk 4 en van de in het goedkeuringsbesluit daarop gegeven aanvullende gedragsregels. Zie voor de voorwaarden waaronder van de gedragsregels mag worden afgeweken onder vraag 1.

Het spreekt verder vanzelf dat de in het goedkeuringsbesluit opgenomen aanvullende gedragsregel slechts van toepassing is op die gebieden waar waterspitsmuis en/of noordse woelmuis inderdaad voorkomen. Omdat de waterspitsmuis een moeilijk te inventariseren soort is en ook verspreidingsgegevens van de noordse woelmuis niet volledig en op voldoende detailniveau beschikbaar zijn, moet daarbij worden uitgegaan van de best beschikbare kennis over de verspreiding van beide soorten. Het spreekt tevens vanzelf dat de in het goedkeuringsbesluit opgenomen aanvullende gedragsregel slechts van toepassing is op die vegetatietypen die van belang zijn voor deze soorten.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
23 augustus 2006	DN. 2006/2407	3

Voor de waterspitsmuis zijn dit vegetatietypen als rietverbond (Phragmition), moerasspureaverbond (Filipendulon) en overgangen tussen deze vegetaties en die uit het elzenverbond (Alnion) en het elzen-vogelkersverbond (Alno-Padion). De noordse woelmuis leeft vooral in vochtige tot zeer natte biotopen met een dichte gras- of struikvegetatie. Slechts waar de noordse woelmuis als enige woelmuissoort voorkomt leeft deze in drogere milieus.

- Op de kant gedeponneerd schoonsel moet volgens het goedkeuringsbesluit op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde vissoorten, amfibieën en insecten voorkomen gecontroleerd worden op de aanwezigheid van dergelijke organismen. Moet dat altijd?

Van belang is in dit verband waar deze aanvullende gedragsregel in de voor goedkeuring overgelegde gedragscode dient te worden ingepast. In paragraaf 4.2.3 *Schonen van waterlopen en oevers* wordt onderscheid gemaakt in enerzijds algemeen te volgen gedragsregels, die betrekking hebben op fasering in tijd en ruimte en anderzijds meer specifieke gedragsregels die gelden, indien de eerder vermelde algemeen te volgen gedragsregels onvoldoende waarborg bieden voor het voorkomen van schade. Dat betekent dat in voorkomende gevallen moet worden vastgesteld of de meer algemeen geldende gedragsregels al dan niet afdoende zijn. Als deze niet afdoende zijn, treedt de aanvullende gedragsregel van het goedkeuringsbesluit daarvoor in de plaats. Dit betekent dat de aanvullende gedragsregel niet van toepassing is op diffuus veel voorkomende soorten en op plaatsen waar meer algemene gedragsregels voor de (populaties van) juridisch zwaarder beschermde vissoorten, amfibieën en insecten voldoende waarborg bieden. Daar komt bij dat onder voorwaarden mag worden afgeweken van zowel de meer algemene als van de meer specifieke gedragsregels van hoofdstuk 4 en van de in het goedkeuringsbesluit daarop gegeven aanvullende gedragsregels. Voor de voorwaarden waaronder van die gedragsregels mag worden afgeweken zie onder vraag 1.

- Volgens het goedkeuringsbesluit moet van krabbenscheervegetaties bij schoning 50% worden gespaard en van overige slootvegetaties 25%. Waar dat niet mogelijk is moeten andere maatregelen worden getroffen en moeten de effecten daarvan op de soorten worden gemonitord. Moet dat altijd? Welke rol moet een daarbij in te schakelen deskundige precies spelen bij het toezicht houden op de uitvoering van bedoelde andere maatregelen? Wat moet precies worden gemonitord?

Van belang is in dit verband waar deze aanvullende gedragsregel in de voor goedkeuring overgelegde gedragscode dient te worden ingepast. In paragraaf 4.2.3 *Schonen van waterlopen en oevers* wordt onderscheid gemaakt in enerzijds algemeen te volgen gedragsregels, die betrekking hebben op fasering in tijd en ruimte en anderzijds meer specifieke gedragsregels die gelden, indien de eerder vermelde algemeen te volgen gedragsregels onvoldoende waarborg bieden voor het voorkomen van schade. Dat betekent dat in voorkomende gevallen moet worden vastgesteld of de meer algemeen geldende gedragsregels al dan niet afdoende zijn.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
23 augustus 2006	DN. 2006/2407	4

Als deze niet afdoende zijn, treedt de aanvullende gedragsregel van het goedkeuringsbesluit daarvoor in de plaats. Daar komt bij dat onder voorwaarden mag worden afgeweken van zowel de meer algemene als van de meer specifieke gedragsregels van hoofdstuk 4 en van de in het goedkeuringsbesluit daarop gegeven aanvullende gedragsregels. Voor de voorwaarden waaronder van die gedragsregels mag worden afgeweken zie onder vraag 1.

Krabbenscheervegetaties zijn met name van belang voor de groene glazenmaker (een libellensoort van bijlage IV van de Habitatrictlijn) en de zwarte stern (een vogelsoort van de rode lijst).

Indien niet kan worden voldaan aan de gedragsregel om 25% van de vegetatie (voor krabbenscheer 50%) ongemoeid te laten moeten andere maatregelen worden getroffen om te bewerkstelligen dat het schonen van de watergang geen wezenlijk effect heeft op de (populaties van de) relevante soorten. Bij het vaststellen van dergelijke maatregelen en het toezicht op de uitvoering daarvan dient een terzake deskundige te worden ingeschakeld. Dat betekent niet dat die terzake deskundige toezicht dient te houden gedurende de gehele werkgang. Het toezicht door de terzake deskundige kan worden ingepast binnen de controle die de waterschappen in het kader van ketenaansprakelijkheid paragraaf 4.1. *Voorbereiding van werkzaamheden* uitvoeren op in opdracht van de waterschappen door derden uitgevoerde werkzaamheden.

Waterschappen baseren hun handelen op de beschikbare kennis over de ecologie en de bescherming van soorten in hun werkgebied. Zij zullen in beginsel geen fundamenteel of toegepast onderzoek starten, zoals naar ingreep/effect-relaties (paragraaf 3.3 *Informatievoorziening*). Hier is echter sprake van maatregelen die afwijken van een voorgeschreven gedragsregel. Die maatregelen moeten ertoe leiden dat desondanks geen sprake is van wezenlijke effecten. Dat betekent dat na het uitvoeren van de maatregelen moet kunnen worden vastgesteld dat inderdaad geen sprake is van wezenlijke effecten. De in het goedkeuringsbesluit voorgeschreven monitoring dient zodanig van aard te zijn dat op basis daarvan die vaststelling kan worden gedaan.

5. In het goedkeuringsbesluit wordt voorgeschreven dat tijdens het schonen op de kant gedeponeerde krabbenscheerplanten zoveel mogelijk in het water moeten worden teruggeplaatst. Waarom dit voorschrift? De bedoeling van schoning is toch juist dat planten, inclusief krabbenscheer, uit de watergang worden geruimd?

De opname van bedoeld voorschrift is een verschrijving. Het besluit waarmee dit voorschrift wordt geschrapt treft u hierbij aan.

6. In het goedkeuringsbesluit wordt als aanvullende gedragsregel voorgeschreven dat baggeren tussen 1 juni en 15 juli en na het intreden van de winterrust (tussen 1 november en 1 maart) slechts mag plaatsvinden, mits de werkzaamheden op kleinere schaal gefaseerd plaatsvinden. Dat wil zeggen dat lokaal zo veel leefgebied (minimaal 50% voor wateren met krabbenscheervegetaties, minimaal 25% voor overige wateren) wordt gespaard als nodig is om de functies van het leefgebied van de te beschermen soort(en) te behouden.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
23 augustus 2006	DN. 2006/2407	5

Waar dat niet mogelijk is moeten andere maatregelen worden getroffen en moeten de effecten daarvan op de soorten worden gemonitord. Moet dat altijd? Welke rol moet een daarbij in te schakelen deskundige precies spelen bij het toezicht houden op de uitvoering van bedoelde andere maatregelen? Wat moet precies worden gemonitord? Baggerwerkzaamheden dienen slechts plaats te vinden in de periode van 15 juli tot 1 november, met een voorkeur voor de maanden september en oktober. Als de watertemperatuur boven de 10° C is mag ook nog worden gebaggerd in november en december (paragraaf 4.2.4 *Baggeren van bodems, herprofilering en herstelwerkzaamheden aan oevers*). Het goedkeuringsbesluit schrijft voor dat, als van deze gedragsregel wordt afgeweken, aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Van deze in het goedkeuringsbesluit voorgeschreven aanvullende gedragsregel kan onder voorwaarden worden afgeweken. Voor die voorwaarden zie onder vraag 1. Voor de rol van een in te schakelen deskundige en voor wat moet worden gemonitord zie onder vraag 4.

- In het goedkeuringsbesluit wordt voorgeschreven dat door de Unie van Waterschappen een evaluatie moet worden uitgevoerd naar de doeltreffendheid en werkbaarheid van de gedragscode. Welke afspraken kunnen over de opzet van die evaluatie worden gemaakt?

LNV heeft onderzoeksinstituut Alterra opdracht gegeven om objectieve criteria voor de evaluatie van gedragscodes op te stellen en daarbij de opstellers van gedragscodes en andere belanghebbenden te betrekken.

- In het goedkeuringsbesluit wordt voorgeschreven dat in gebieden die van belang zijn voor beschermde amfibieën slechts mag worden gemaaid bij droog weer, niet mag worden geklepeld en de snijhoogte moet worden aangepast. Levert dat geen onwerkbare situatie op? Alle amfibieën zijn beschermd en deze komen in alle terreinen waar waterschappen actief zijn voor. Moeten werkzaamheden die reeds zijn aangevangen worden gestopt als het gaat regelen?

De in het goedkeuringsbesluit opgenomen aanvullende gedragsregel heeft slechts betrekking op de strikt beschermde soorten amfibieën en niet op de soorten die algemeen voorkomen. Dat zijn de soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, te weten tien soorten die, met uitzondering van de rugstreppad, zijn opgenomen in de rode lijst. Het merendeel van deze soorten heeft een uiterst klein verspreidingsgebied of komt meer verspreid slechts op geïsoleerde locaties voor. Slechts vier van deze soorten komen verspreid over grotere delen van het land voor. In alle gevallen is voldoende bekend welke locaties voor deze soorten van belang zijn, met name gedurende de periode dat de jonge dieren na de metamorfose (vaak massaal) vanuit het water het land op gaan.

Het betreft hier de soorten: geelbuikvuurpad, vuursalamander, vroedmeesterpad, knoflookpad, boomkikker, poelkikker, vinpootsalamander, kamsalamander, heikikker en rugstreppad.

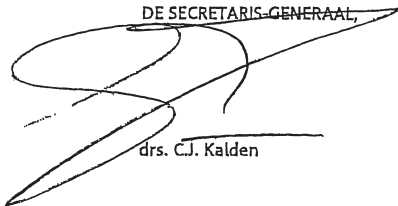
Datum Kenmerk
23 augustus 2006 DN. 2006/2407

Vervolgblad
6

Voor nadere informatie over de kwetsbare periode, de gevoeligheid voor ingrepen en de verspreiding van deze soorten zie
www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/hoofdpagina.aspx?subj=soorten&groep=4 en
www.ravon.nl/amf_rep.html

Ik vertrouw erop u hiermede afdoende te hebben geïnformeerd.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,
voor deze:
~~DE SECRETARIS-Generaal,~~

drs. C.J. Kalden

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
23 augustus 2006	DN. 2006/2407	7

Overwegende

- dat bij besluit van 10 juli 2006, kenmerk DN. 2006/1934, de gedragscode voor Waterschappen is goedgekeurd,
- dat in bedoeld besluit als aanvullende gedragsregel is opgenomen dat bij zowel het schonen als het baggeren van watergangen op de kant gedeponeerde krabbenscheerplanten zoveel mogelijk in het water worden teruggeplaatst,
- dat, waar het het baggeren van watergangen betreft, een dergelijke aanvullende gedragsregel zinvol en uitvoerbaar is,
- dat, waar het het schonen van watergangen betreft, een dergelijke aanvullende gedragsregel niet zinvol en uitvoerbaar is, omdat het schonen van watergangen immers een activiteit is waarbij een teveel aan planten, inclusief in voorkomende gevallen krabbenscheerplanten, uit de watergang wordt verwijderd,
- dat, gelet op het voorgaande, de aanvullende gedragsregel, dat bij het schonen van watergangen op de kant gedeponeerde krabbenscheerplanten zoveel mogelijk in het water worden teruggeplaatst, een verschrijving betreft;

Besluit

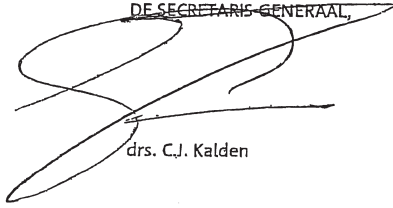
- de aanvullende gedragsregel, dat bij het schonen van watergangen op de kant gedeponeerde krabbenscheerplanten zoveel mogelijk in het water worden teruggeplaatst, in voornoemd besluit te schrappen,
- de aanvullende gedragsregel, dat bij het baggeren van watergangen op de kant gedeponeerde krabbenscheerplanten zoveel mogelijk in het water worden teruggeplaatst, in voornoemd besluit te handhaven.

Binnen zes weken na de dag waarop melding is gedaan van dit besluit kunnen belanghebbenden een beroep schrift indienen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank te Den Haag, sector bestuursrecht, Postbus 20302, 2500 EH 's-Gravenhage.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

voor deze:

DE SECRETARIS-GENERAAL,

drs. C.J. Kalden

